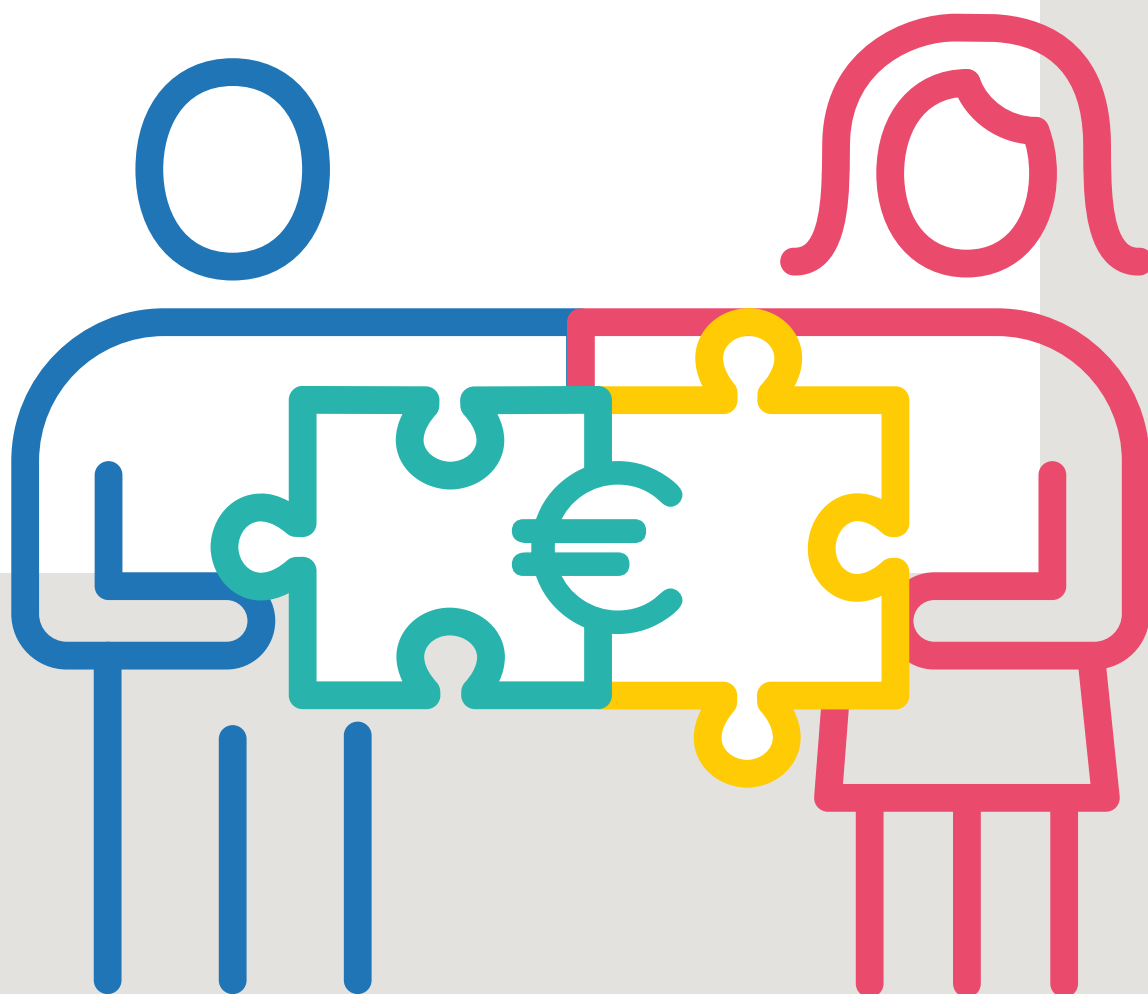

Επαγγελματικός Προσανατολισμός & Χρηματοοικονομικός Αλφαριθμητισμός

ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ, ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ
& ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

© ERGO Academy 2024

Συγγραφή κειμένων: Η Συντακτική Ομάδα της ERGO.Academy
Μαρία Λυκίδου, Θοδωρής Παπασταθόπουλος, Παναγιώτης Σοφίος

Σχεδιασμός: Παντελής Χατζηϊορδάνογλου

Οποιαδήποτε τυχόν λάθη ανήκουν στους συγγραφείς. Τα ευρήματα, οι ερμηνείες και τα συμπεράσματα αυτής της έκδοσης αποτελούν αποκλειστική ευθύνη των συγγραφέων της. Any errors remain those of the authors. The findings, interpretations, and conclusions presented in this article are entirely those of the authors.

Επαγγελματικός Προσανατολισμός & Χρηματοοικονομικός Αλφαριθμητισμός

ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ, ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ
& ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

Σχετικά με την ERGO.Academy

Η ERGO.Academy είναι ένας Μη Κυβερνητικός Οργανισμός ο οποίος ξεκίνησε την πορεία της το 2015 με όραμα τον επαναπροσδιορισμό του τρόπου εκπαίδευσης παιδιών, εφήβων και ενηλίκων, στοχεύοντας στην ενδυνάμωση και καλλιέργεια των ψυχοσυναισθηματικών, κοινωνικών και γνωστικών τους δεξιοτήτων.

Μέσω προγραμμάτων διαφόρων θεματικών, προτείνει νέους ψυχοπαιδαγωγικούς στόχους και σύγχρονες μεθόδους, ενώ αναπτύσσει καινοτόμο υλικό, στηρίζοντας έμπρακτα το δικαίωμα στην καλλιέργεια και αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων του ατόμου στον δρόμο προς την ψυχική ευημερία και την αυτοπραγμάτωση.

Παράλληλα, ακολουθώντας μια ολιστική προσέγγιση, η ERGO.Academy στοχεύει στην ενδυνάμωση των ψυχοκοινωνικών δεξιοτήτων παιδιών, εφήβων και νέων ενηλίκων, καθώς και όλων όσων ασχολούνται και υποστηρίζουν τις παραπάνω ηλικίες, όπως γονείς, επαγγελματίες, φορείς.

Η ERGO.Academy, ως μέλος και φορέας εκπροσώπησης διεθνών οργανισμών που ασχολούνται με τα δικαιώματα, την ανάπτυξη και την ευημερία των παιδιών, όπως ο Eurochild και ο Aflatoun International, αναγνωρίζει τη μεγάλη σημασία του χρηματοοικονομικού εγγραμματισμού για τους εφήβους και τους νεαρούς ενήλικες.

Καλωσόρισμα

Αγαπητές/οί εκπαιδευτικοί,

Ο παρών Οδηγός περιλαμβάνει το σύνολο του εκπαιδευτικού υλικού και τα φύλλα εργασίας του Προγράμματος Καλλιέργειας Δεξιοτήτων **«Επαγγελματικός Προσανατολισμός & Χρηματοοικονομικός Αλφαριθμητισμός»**, το οποίο απευθύνεται σε μαθητές και μαθήτριες του Γυμνασίου.

Στην αναπτυξιακή αυτή φάση, την εφηβεία, οι μαθητές και οι μαθήτριες προετοιμάζονται τόσο σε συναισθηματικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο για τα επόμενα βήματα της ζωής τους. Αρχίζουν να οραματίζονται τα μελλοντικά τους σχέδια, να βλέπουν τον εαυτό τους πιο **ανεξάρτητο** από το στενό οικογενειακό περιβάλλον και, σταδιακά, να διαμορφώνουν ένα πλάνο για την επαγγελματική τους **σταδιοδρομία**. Καλούνται λοιπόν να επεξεργαστούν πιο υπεύθυνους ρόλους, να διαχειριστούν τους εαυτούς τους και τις διαπροσωπικές σχέσεις τους, ενώ παράλληλα ονειρεύονται το μέλλον τους.

Ένας κρίσιμος παράγοντας σε όλα αυτά είναι η οικονομική ελευθερία, η οποία εξαρτάται από σωστές επαγγελματικές επιλογές και αποτελεσματική οικονομική διαχείριση. Λαμβάνοντας υπόψη τις ψυχοπαιδαγωγικές ανάγκες των εφήβων μαθητών και μαθητριών, τις ποικίλες κοινωνικο-οικονομικές προκλήσεις που θα αντιμετωπίσουν σύντομα, καθώς και τον τρόπο που το σχολικό περιβάλλον μπορεί να συμβάλει στον επαγγελματικό τους προσανατολισμό και την ανάπτυξη ατομικών, κοινωνικών και οικονομικών δεξιοτήτων, δημιουργήσαμε αυτόν τον Οδηγό.

Στις σελίδες του θα βρείτε επτά (7) Εργαστήρια μέσω των οποίων στοχεύουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- Να γνωρίσουν τα σύγχρονα και τα μελλοντικά επαγγέλματα με τις καλύτερες προοπτικές στην αγορά εργασίας.
- Να αναγνωρίσουν τις προσωπικές τους δυνάμεις και το υποστηρικτικό τους δίκτυο.
- Να αντιληφθούν την αξία του σωστού επαγγελματικού προσανατολισμού, αξιολογώντας τα ενδιαφέροντά τους και οραματιζόμενοι τη σταδιοδρομία τους.
- Να αποκτήσουν απαραίτητες χρηματοοικονομικές γνώσεις και δεξιότητες.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες διαχείρισης των οικονομικών τους.
- Να παίρνουν τις δικές τους αποφάσεις που αφορούν στη ζωή τους και να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες.
- Να μάθουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους τόσο στο κοινωνικό όσο και στο εργασιακό πεδίο.
- Να εξερευνήσουν τις διάφορες μορφές επιχειρηματικότητας και να εμπνευστούν τις δικές τους ιδέες ως «νέοι επιχειρηματίες».
- Να διεκδικήσουν την επαγγελματική τους σταδιοδρομία και να γίνουν ενεργοί και υπεύθυνοι πολίτες.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Παιδαγωγική προσέγγιση και μεθοδολογία.....	6
1. Σύγχρονα και μελλοντικά επαγγέλματα.....	10
Εργαστήριο 1: Το επάγγελμα των ονείρων μου.....	12
2. Κατανοώ τον εαυτό μου και το υποστηρικτικό μου δίκτυο	20
Εργαστήριο 2: Ανακαλύπτω τον εαυτό μου.....	22
Εργαστήριο 3: Εγώ και το υποστηρικτικό μου δίκτυο	28
3. Δικαιώματα και υποχρεώσεις του εργαζόμενου και ενεργού πολίτη.....	34
Εργαστήριο 4: Δικαιώματα και υποχρεώσεις	36
4. Επιχειρηματικότητα και χρηματοοικονομικές δεξιότητες	44
Εργαστήριο 5: Αποκτώντας το πρώτο μου εισόδημα.....	46
Εργαστήριο 6: Δανείζομαι σωστά	52
Εργαστήριο 7: Διεκδικώντας το όνειρο	60
Προτεινόμενη βιβλιογραφία.....	70

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

**Το εκπαιδευτικό
μοντέλο της
ERGO.Academy,
με βάση το οποίο
διαμορφώθηκε
το παρόν
Εγχειρίδιο,
συνίσταται σε 3
μεθοδολογικούς
πυλώνες:**

Είμαι Αυτογνωσία

Τα Εργαστήρια 1, 2 και 3 στοχεύουν στην **αυτογνωσία** και την **προσωπική ανάπτυξη**, δίνοντας στους μαθητές και τις μαθήτριες τη δυνατότητα να οραματιστούν το επαγγελματικό τους μέλλον και να αναγνωρίσουν το υποστηρικτικό τους δίκτυο.

Μαθαίνω Χρηματοοικονομικές γνώσεις και ανάπτυξη δεξιοτήτων

Στα αμέσως επόμενα Εργαστήρια (4, 5, 6), οι μαθητές και οι μαθήτριες αποκτούν **χρηματοοικονομικές γνώσεις** και **δεξιότητες**, όπως τα είδη εισοδήματος, η ικανότητα αξιολόγησης του σωστού δανεισμού, ενώ παράλληλα μαθαίνουν για τα **δικαιώματα** και τις **υποχρεώσεις** τους ως μελλοντικοί εργαζόμενοι και υπεύθυνοι πολίτες.

Εξελίσσομαι Η πορεία προς την αυτονομία και τη χρηματοοικονομική ευημερία

Στο 7ο Εργαστήριο οι μαθητές και οι μαθήτριες, μπαίνοντας σε έναν ενήλικο ρόλο, μαθαίνουν πώς να λαμβάνουν σωστές χρηματοοικονομικές αποφάσεις και να οραματίζονται με υπευθυνότητα τα βήματά τους προς την ενήλικη ζωή και την **επαγγελματική τους σταδιοδρομία**.

Εκτός από το παραπάνω μοντέλο, αυτός ο Οδηγός στηρίζεται στις αρχές της **θετικής ψυχολογίας**, της **εμπειρικής, βιωματικής και συνεργατικής μάθησης**, της **συμπερίληψης** και του **σεβασμού της διαφορετικότητας**. Η παιδαγωγική προσέγγιση του Οδηγού ευθυγραμμίζεται με τις σύγχρονες επιστημονικές απόψεις και ενθαρρύνει την ενεργή συμμετοχή εκπαιδευτικών, μαθητών και μαθητριών στον σχεδιασμό δυναμικών μαθησιακών περιβαλλόντων που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες εξελίξεις. Έτσι, το σχολείο μετατρέπεται σε μια ζωντανή κοινότητα μάθησης, όπου τα μέλη του διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στην εκπαιδευτική διαδικασία, σχεδιάζοντας και παράγοντας γνώση.

Ο ρόλος του/της Εκπαιδευτικού

Διαβάζοντας τον Οδηγό θα διαπιστώσετε πως ο/η εκπαιδευτικός έχει κεντρικό ρόλο.

Με τις **ικανότητες** και τις **γνώσεις** σας, εσείς συντονίζετε και υλοποιείτε τα Εργαστήρια που απευθύνονται στους μαθητές και τις μαθήτριες.

Ελπίζουμε πως αυτός ο Οδηγός θα σας φανεί ένας **χρήσιμος συνοδοιπόρος** προσφέροντάς σας τα κατάλληλα εφόδια ώστε να:

- Είστε ενεργός/ή συνδιαμορφωτής/τρια του περιεχομένου, αναλαμβάνοντας τον ρόλο του συντονιστή και διευκολυντή της εκπαιδευτικής εμπειρίας.
- Ενεργείτε με μεθοδικότητα και δεν διστάζετε να παίρνετε πρωτοβουλίες, προσαρμόζοντας τα προτεινόμενα Εργαστήρια ανάλογα με τις ανάγκες και τις συνθήκες των μαθητών/μαθητριών.
- Δημιουργείτε ένα γόνιμο και ομαδοσυνεργατικό κλίμα μέσα στην τάξη.
- Ενθαρρύνετε τους μαθητές και τις μαθήτριες να λειτουργούν αυτοδύναμα κατά τη διάρκεια των Εργαστηρίων.
- Είστε ανοιχτός/ή στη συζήτηση, αλλά και προσεκτικός/ή σε ευαίσθητα ή προσωπικά θέματα που μπορεί να ανακύψουν.
- Με το πάθος και την ενέργειά σας, εμπνέετε τους μαθητές και τις μαθήτριες καθ' όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής τους εμπειρίας.

Επεξήγηση συμβόλων του Οδηγού

Θεωρητικό πλαίσιο

Το θεωρητικό πλαίσιο που δίνεται στην αρχή κάθε Εργαστηρίου αποτελεί την προαπαιτούμενη θεωρητική βάση πάνω στην οποία αυτό δομείται.

Υποστηρικτικό υλικό

Το υποστηρικτικό υλικό που περιέχεται σε κάθε Εργαστήριο αποτελείται από τα εκάστοτε φύλλα εργασίας, τα οποία συνοδεύουν το Εργαστήριο, καθώς και από τυχόν υλικοτεχνικό υλικό που χρειάζεται για την υλοποίησή της.

Στόχοι

Σε κάθε Εργαστήριο υπάρχουν τόσο γνωστικοί όσο και κοινωνικοί στόχοι που βοηθούν τον εκπαιδευτικό να θέσει το κατάλληλο κάθε φορά μαθησιακό πλαίσιο.

Αναστοχασμός

Σε κάθε Εργαστήριο, μετά την ολοκλήρωση των φύλλων εργασίας από τους μαθητές και τις μαθήτριες, ακολουθούν αναστοχαστικές ερωτήσεις, τις οποίες απευθύνετε προς την ολομέλεια της τάξης, που βοηθούν τους μαθητές και τις μαθήτριες να εμβαθύνουν περαιτέρω στη μαθησιακή εμπειρία του Εργαστηρίου.

Το Εγχειρίδιο ως «εργαλείο»

Ο παρών Οδηγός αποτελεί ένα **σύγχρονο εκπαιδευτικό εργαλείο**, προσφέροντας πλήθος υποστηρικτικών δυνατοτήτων στον/στην εκπαιδευτικό που θα τον χρησιμοποιήσει. Ο Οδηγός περιλαμβάνει **τέσσερις (4) Ενότητες**, οι οποίες ευθυγραμμίζονται με τους Θεματικούς Άξονες των Οδηγιών Εφαρμογής του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ).

Κάθε ενότητα περιέχει ένα ή περισσότερα **διαδραστικά και βιωματικά Εργαστήρια**. Σε κάθε Εργαστήριο υπάρχουν: (α) το θεωρητικό πλαίσιο, (β) η περιγραφή του Εργαστηρίου για τον/την εκπαιδευτικό, (γ) τα ατομικά ή ομαδικά φύλλα εργασίας για τους μαθητές και τις μαθήτριες, και (δ) οι ερωτήσεις για τελικό αναστοχασμό.

Ως **ευέλικτο** εκπαιδευτικό εργαλείο, ο Οδηγός σας δίνει τη δυνατότητα να διαμορφώσετε και να προσθέσετε δικά σας στοιχεία στα Εργαστήρια, εμπλουτίζοντας το υλικό και προσαρμόζοντάς το στις ανάγκες των μαθητών και των μαθητριών σας.

Επιπλέον, όπως θα διαπιστώσετε κατά την ανάγνωση, υπάρχουν πολλές ευκαιρίες για **διαθεματικές συνδέσεις** με μαθήματα του ωρολογίου προγράμματος κάθε τάξης.

Quotes

Παράλληλα με τη ροή του κειμένου παρέχονται συχνά ορισμοί και επιπρόσθετο θεωρητικό υλικό σε διακριτά πλαίσια/παραθέματα, που βοηθούν τον μαθητή και τη μαθήτρια να εμπεδώσει καλύτερα το περιεχόμενο του Εργαστηρίου.

H/W

Στο τέλος κάποιων Εργαστηρίων παρέχεται και προαιρετική εργασία για το σπίτι, η οποία έχει ως στόχο την επέκταση των γνώσεων που αποκόμισε ο μαθητής και η μαθήτρια στην καθημερινή εξωσχολική ζωή.

Tip

Σε πολλά σημεία του Εργαστηρίου δίνονται συμβουλές προς τον/την εκπαιδευτικό ή τον μαθητή και τη μαθήτρια που βοηθούν και συνεισφέρουν στην αποτελεσματικότητα του Εργαστηρίου.

Χρόνος

Σε κάθε μέρος του Εργαστηρίου δίνεται ένας ενδεικτικός χρόνος υλοποίησης που βοηθάει τον/την εκπαιδευτικό να οργανώσει και να συντονίσει καλύτερα το Εργαστήριο. Ο συνολικός χρόνος υλοποίησης κάθε Εργαστηρίου είναι υπολογισμένος στη μία διδακτική ώρα.

1

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΚΑΙ
ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΑ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

Η πρώτη Ενότητα του Οδηγού έχει **σκοπό** να φέρει τους μαθητές και τις μαθήτριες σε επαφή με τον **κόσμο της εργασίας του 21ου αιώνα**.

Η πρόκληση του επαγγελματικού προσανατολισμού είναι μεγάλη, ειδικά σε μια κοινωνία που διαρκώς αλλάζει. Η προσπάθεια για προσωπική ανάπτυξη και καλλιέργεια κοινωνικών και χρηματοοικονομικών δεξιοτήτων χρειάζεται να πλαισιωθεί από σωστές επιλογές που αφορούν στην απαραίτητη εκπαιδευτική κατάρτιση και τον σχεδιασμό της επαγγελματικής σταδιοδρομίας.

Στο πρώτο Εργαστήριο, το οποίο έχει έναν προπαρασκευαστικό ρόλο στο πεδίο του **Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού**, το σύγχρονο εργασιακό περιβάλλον και τα «επαγγέλματα του αύριο», παρουσιάζονται στους μαθητές και τις μαθήτριες σύγχρονες αλλά και μελλοντικές εργασιακές επιλογές και **προοπτικές σταδιοδρομίας**.

Επίσης, στο Εργαστήριο αυτό θα δοθεί η δυνατότητα στους συμμετέχοντες μαθητές και μαθήτριες να σκεφτούν και να συζητήσουν για τα επαγγέλματα των ονείρων τους, να αναπτύξουν την κριτική τους ικανότητα και να αναλύσουν τα πλεονεκτήματα αλλά και τις πιθανές προκλήσεις των επιλογών τους.

01

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ ΜΟΥ

Θεωρητικό πλαίσιο

Τα τελευταία χρόνια, το εργασιακό περιβάλλον παρουσιάζει έντονη μεταβλητότητα. Προκειμένου να ανταποκριθούν στις μεγάλες κοινωνικές αλλαγές και ανάγκες, τα σύγχρονα επαγγέλματα εξελίσσονται, μεταμορφώνοντας με γρήγορους ρυθμούς το εργασιακό πεδίο, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει πως είμαστε πάντοτε ενημερωμένοι για τις αλλαγές που συντελούνται. Έρευνες, τόσο διεθνείς όσο και εγχώριες, μας δείχνουν ότι οι έφηβοι και οι νεαροί ενήλικες συχνά δεν γνωρίζουν επαρκώς για αυτές τις συνεχιζόμενες αλλαγές στην αγορά εργασίας.

Ο **σκοπός** του παρόντος Εργαστηρίου είναι να βοηθήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες να ενισχύσουν και να διευρύνουν τις γνώσεις τους σχετικά με τα σύγχρονα αλλά και τα μελλοντικά επαγγέλματα. Επίσης, το Εργαστήριο επιδιώκει να ενθαρρύνει τους μαθητές και τις μαθήτριες, μέσω μιας προσωπικής διεργασίας, να σκεφτούν το πιθανό μελλοντικό τους επάγγελμα, μαθαίνοντας ταυτόχρονα κάποιες βασικές μορφές εργασίας που συνδέονται άμεσα με το επαγγελματικό τους μέλλον.

Στόχοι

- Να κάνουν οι μαθητές και οι μαθήτριες μια πρώτη προσωπική διερεύνηση πάνω στον επαγγελματικό τους προσανατολισμό.
- Να γνωρίσουν σύγχρονα και μελλοντικά επαγγέλματα.
- Να ενισχύσουν τις διαπροσωπικές και κοινωνικές τους δεξιότητες.

Υποστηρικτικό Υλικό

Φύλλο εργασίας:

«Το μελλοντικό μου επάγγελμα»

Φύλλο εργασίας:

«Μορφές εργασίας:

Εξαρτημένη εργασία ή αυτοαπασχόληση;»

Λευκά φύλλα Α4

Χαρτοταινία

Μαρκαδόροι

Περιγραφή Δραστηριότητας

Αφού εξηγήσετε στους μαθητές και τις μαθήτριες τον σκοπό της δραστηριότητας, μοιράστε το ατομικό φύλλο εργασίας **«Το μελλοντικό μου επάγγελμα»**.

Δώστε λίγο χρόνο να διαβάσουν τις οδηγίες που δίνονται. Έπειτα, παροτρύνετε τους/τις να μελετήσουν προσεκτικά τις πληροφορίες που προσφέρονται στα διάφορα παραθέματα (quotes). Στη συνέχεια, ενθαρρύνετε τους/τις να διαβάσουν και να σκεφτούν τις Ερωτήσεις Διερεύνησης Επαγγελματικού Προσανατολισμού που υπάρχουν στο φύλλο εργασίας, καθώς θα τους/τις βοηθήσουν να συμπληρώσουν τις δύο επαγγελματικές επιλογές τους.

Είναι σημαντικό για την επιτυχημένη υλοποίηση της δραστηριότητας να αναφέρετε στους μαθητές και τις μαθήτριές σας, προτού ξεκινήσουν να επεξεργάζονται το φύλλο εργασίας, ότι αυτά που θα αποτυπώσουν στο φύλλο εργασίας τους δεν θα παρουσιαστούν στην ολομέλεια της τάξης και θα παραμείνουν προσωπικά.

Όταν τελειώσει ο προαπαιτούμενος χρόνος και έχει ολοκληρωθεί από το σύνολο της τάξης το πρώτο φύλλο εργασίας, μπορείτε να προχωρήσετε στο δεύτερο φύλλο εργασίας «Μορφές εργασίας: Εξαρτημένη εργασία ή αυτοαπασχόληση».

Χωρίστε τους μαθητές και τις μαθήτριες σε υποομάδες των 4-5 ατόμων και μοιράστε σε κάθε μία από αυτές το δεύτερο ομαδικό φύλλο εργασίας «Μορφές εργασίας: Εξαρτημένη εργασία ή αυτοαπασχόληση».

Ζητήστε από τους μαθητές και τις μαθήτριες να διαβάσουν προσεκτικά τις οδηγίες που τους δίνονται. Στη συνέχεια, αφού έχουν επεξεργαστεί τις πληροφορίες των 3 μορφών εργασίας, προτρέψτε τις ομάδες να συσχεφθούν για λίγο και να συμπληρώσουν με ομαδο-συνεργατικό τρόπο τα κενά πεδία που υπάρχουν.

Όσο οι μαθητές και οι μαθήτριες υλοποιούν το φύλλο εργασίας, γράψτε σε φύλλα A4 το όνομα κάθε μιας από τις 3 μορφές εργασίας ξεχωριστά, όπως αναφέρονται στο φύλλο εργασίας. Κατόπιν, επιλέξτε τρία κατάλληλα σημεία στην τάξη και αναρτήστε εμφανώς τα φύλλα A4. Όταν οι ομάδες ολοκληρώσουν τη συμπλήρωση του δεύτερου φύλλου εργασίας και έχοντας εμπνευστεί από τη διεργασία, ζητήστε τους να σηκωθούν ο καθένας και η καθεμία ξεχωριστά και με σειρά να πάνε να σταθούν στο σημείο της τάξης όπου βρίσκεται η εργασιακή μορφή, στην οποία φαντάζονται τον εαυτό τους στο μέλλον.

Όταν όλοι οι μαθητές και οι μαθήτριες έχουν επιλέξει και σταθεί αντιστοίχως, μπορείτε να ρωτήσετε εκπροσώπους από κάθε μορφή εργασίας να αιτιολογήσουν τους λόγους που τους/τις οδήγησαν σε αυτή την επιλογή. Τέλος, αφού ολοκληρωθεί και αυτό το τελευταίο μέρος της δραστηριότητας, πείτε στους μαθητές και τις μαθήτριες να επιστρέψουν στις θέσεις τους και ξεκινήστε τις ερωτήσεις του αναστοχασμού.

15'

Αναστοχασμός

- Πώς σας φάνηκαν οι δραστηριότητες αυτές;
- Υπήρξε κάτι που σας δυσκόλεψε; Αν ναι, πώς το επιλύσατε;
- Ποια ερώτηση Διερεύνησης Επαγγελματικού Προσανατολισμού ήταν πιο σημαντική για εσάς και γιατί;
- Οι δύο επαγγελματικές επιλογές που κάνατε μοιάζουν μεταξύ τους; Τι πιστεύετε ότι σημαίνει αυτό; Πώς μπορείτε να το αξιοποιήσετε στο επαγγελματικό σας μέλλον;
- Πιστεύετε ότι οι σημερινές εργασιακές σας επιλογές θα παραμείνουν ίδιες στην επαγγελματική σας σταδιοδρομία; Γιατί;

Αναθέστε στους μαθητές και τις μαθήτριες για το σπίτι, ατομικά ή ομαδικά, να βρουν στο διαδίκτυο πληροφορίες και να κάνουν μία σύντομη παρουσίαση την επόμενη φορά στην τάξη, σχετικά με τα σύγχρονα και μελλοντικά επαγγέλματα που τους ενδιαφέρουν και επιθυμούν να διερευνήσουν περαιτέρω ή για όσα εξέφρασαν απορίες κατά τη διάρκεια του Εργαστηρίου.

Υπενθυμίστε στους μαθητές και τις μαθήτριες ότι για τις ανάγκες του δεύτερου φύλλου εργασίας, θα πρέπει να συνεργαστούν και να λειτουργήσουν ομαδικά.

ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ ΜΟΥ

Φύλλο εργασίας:

«Το μελλοντικό μου επάγγελμα»

Οδηγίες: Πάρε λίγο χρόνο να μελετήσεις τις πληροφορίες που σου δίνονται. Ύστερα, αφού σκεφτείς προσεκτικά τις ερωτήσεις που υπάρχουν παρακάτω, επίλεξε και γράψε δύο επαγγέλματα που θα ήθελες να κάνεις στην ενήλικη ζωή σου. Να θυμάσαι ότι αυτά που θα γράψεις στο φύλλο εργασίας σου θα παραμείνουν προσωπικά και δεν θα παρουσιαστούν στην ολομέλεια της τάξης.

Σύμφωνα με τη μελέτη «Future of Jobs 2023» του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ, περίπου οι μισοί εργαζόμενοι θα απαιτηθεί να επανεκπαιδευτούν μέσα στα επόμενα τρία χρόνια και να δοθεί μια ανακατεύθυνση στην καριέρα τους.

11 ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΜΕ ΜΕΓΑΛΗ ΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ (ΣΕΒ) ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΕΞΗΣ:

1. Μηχανικός Δικτύων και Βάσεων Δεδομένων
2. Μηχανικός Ανάπτυξης Λογισμικού
3. Τεχνικός Ηλεκτρονικών Υπολογιστικών Συστημάτων και Δικτύων
4. Τεχνικός Βιομηχανικών Εγκαταστάσεων
5. Τεχνικός Αυτοματισμών
6. Στέλεχος Διαχείρισης Ασφάλειας & Ποιότητας Τροφίμων
7. Εργοδηγός κλάδου εξόρυξης
8. Στέλεχος προώθησης εξαγωγών
9. Στέλεχος εφοδιαστικής αλυσίδας
10. Τεχνικός Ηλεκτρολογικών Συστημάτων, Εγκαταστάσεων και Δικτύων
11. Χειριστής μηχανημάτων έργου

Επαγγέλματα που συχνά απαιτούν πολλά χρόνια εκπαίδευσης και των οποίων οι βασικές λειτουργίες βασίζονται στη συσσωρευμένη εμπειρία για τη λήψη αποφάσεων, όπως τα οικονομικά, η ιατρική και οι νομικές δραστηριότητες, μπορεί ξαφνικά να βρεθούν σε κίνδυνο αν αυτοματοποιηθούν με την τεχνητή νοημοσύνη.

Πηγή: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ)

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ:

- Ρομποτική (Robotics)
- Τεχνητή νοημοσύνη (Artificial Intelligence)
- Επαυξημένη και εικονική πραγματικότητα (Augmented and Virtual Reality – AR & VR)
- 3D & 4D Εκτύπωση & Μοντελοποίηση (3D and 4D printing & modelling)
- Κβαντική υπολογιστική (Quantum Computing)
- Νανοϋλικά (Nanomaterials)
- Υπολογιστικό νέφος (Cloud Computing)
- Αλυσίδα μπλοκ ή αλυσίδα συστοιχιών (Blockchain)
- Χρηματοοικονομική τεχνολογία (Financial Technology)
- Διαδίκτυο των πραγμάτων (Internet of Things)
- Βιοτεχνολογία (Biotechnology)
- Κρυπτογράφηση και ασφάλεια στον κυβερνοχώρο (Encryption & Cyber Security)
- Ανάλυση μεγάλων δεδομένων (Big Data Analysis)
- Ηλεκτρονικό εμπόριο & Επικοινωνία (E-commerce & Communication)
- Υπολογιστική Γλωσσολογία (Computational Linguistics)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ:

1. Τι μου αρέσει να κάνω με βάση την προσωπικότητά μου;
2. Ποιές επαγγελματικές δραστηριότητες ταιριάζουν στα ενδιαφέροντά μου;
3. Τι μπορώ να κάνω καλά αξιοποιώντας τις ικανότητες και τις δεξιότητες μου;
4. Τι είναι σημαντικό για εμένα σε σχέση με τις αξίες μου;
5. Μου αρέσει περισσότερο η πνευματική ή η χειρωνακτική εργασία;
6. Πώς φαντάζομαι το εργασιακό μου περιβάλλον;
7. Ποιο είναι το ωράριο που θέλω να έχει η δουλειά μου;
8. Θα είμαι ευτυχισμένος/η κάνοντας για αρκετές ώρες αυτή τη δουλειά;

Το επάγγελμα που επιθυμώ να κάνω όταν μεγαλώσω:

Επιλογή 1:

.....

Επιλογή 2:

.....

01

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Φύλλο εργασίας:

«Μορφές εργασίας: Εξαρτημένη εργασία ή αυτοαπασχόληση;»

Οδηγίες:

Συζητήστε για λίγο ως ομάδα και στη συνέχεια συμπληρώστε με συνεργατικό τρόπο τα κενά πεδία που υπάρχουν στον παρακάτω πίνακα.

Αφού ολοκληρώσετε τη συμπλήρωση του πίνακα, πάρτε λίγο χρόνο και συλλογιστείτε ο καθένας και η καθεμία ξεχωριστά σε ποια μορφή εργασίας φαντάζεστε τον εαυτό σας στη μελλοντική σας επαγγελματική σταδιοδρομία.

ΜΟΡΦΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ:

ΥΠΕΡ

ΚΑΤΑ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15'

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ / MANAGER:

ΥΠΕΡ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΚΑΤΑ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΑΥΤΟΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΣ / ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ:

ΥΠΕΡ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΚΑΤΑ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

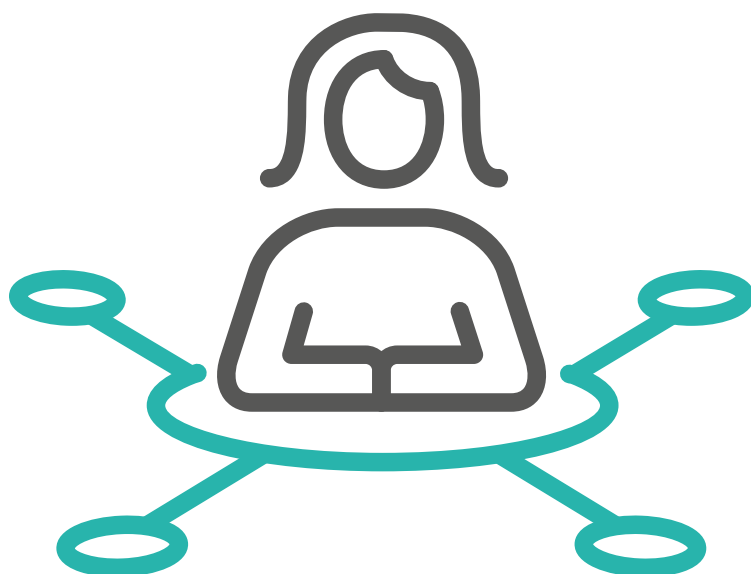
2

ΚΑΤΑΝΟΩ ΤΟΝ
ΕΑΥΤΟ ΜΟΥ ΚΑΙ
ΤΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ
ΜΟΥ ΔΙΚΤΥΟ

Σχεδιάζοντας την επαγγελματική τους πορεία, οι μαθητές και οι μαθήτριες βασίζονται στις εμπειρίες και τις αξίες τους, αποτελώντας τον κεντρικό πυρήνα αυτής της διαδικασίας. Η δεύτερη ενότητα έχει **σκοπό** να φέρει τους μαθητές και τις μαθήτριες σε επαφή με τον εαυτό και το περιβάλλον τους, θέτοντας τα θεμέλια για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Μέσα από τα δύο (2) Εργαστήρια αυτής της Ενότητας, οι μαθητές και οι μαθήτριες θα έχουν την ευκαιρία, μέσω βιωματικών και διαδραστικών δραστηριοτήτων, να αναγνωρίσουν στοιχεία της προσωπικότητάς τους και να εντοπίσουν τα δυνατά τους σημεία. Επιπλέον, θα κατανοήσουν καλύτερα τους σημαντικούς ανθρώπους που αλληλεπιδρούν στην καθημερινότητά τους και αποτελούν το **υποστηρικτικό δίκτυο** που θα τους βοηθήσει στα επόμενα βήματά τους.

Γνωρίζοντας καλύτερα τον εαυτό τους, τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους και τις αξίες τους, θα μπορέσουν να διακρίνουν πιο ξεκάθαρα τα επαγγελματικά τους ενδιαφέροντα, καθώς και να ονειρευτούν και να σχεδιάσουν το **εργασιακό τους μέλλον**.

02

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΩ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΜΟΥ

Θεωρητικό πλαίσιο

Από τα αρχαία χρόνια, μια φράση που έχει αναγνωριστεί ως ένας από τους πιο σημαντικούς στόχους του ανθρώπου είναι το «γνώθι σ'αυτόν». Αλλά τι είναι η αυτογνωσία και πώς μπορούμε να την επιτύχουμε; Η αυτογνωσία είναι η διαδικασία κατά την οποία αποκτούμε μια ξεκάθαρη κατανόηση της προσωπικότητάς μας, κάνοντας μια εσωτερική αξιολόγηση για το πόσο συνεπείς είναι οι πράξεις με τις πεποιθήσεις μας. Περιλαμβάνει την αναγνώριση των δυνατών και αδύνατων σημείων του χαρακτήρα μας, των θεμελιωδών αξιών μας, των προτύπων επικοινωνίας μας με τους άλλους, των κινήτρων και των στόχων μας. Όπως επισημαίνουν οι Duval και Wicklund (1972), μέσω της αυτογνωσίας, κάποιος γίνεται συνειδητός αξιολογητής του εαυτού και της αξίας του.

Ο **σκοπός** αυτού του Εργαστηρίου, το οποίο βασίζεται στις αρχές της Θετικής Ψυχολογίας, είναι να βοηθήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες να αναγνωρίσουν τις θετικές «φωνές» που έχουν εσωτερικεύσει με τα χρόνια και να επανασυνδεθούν με τα δυνατά σημεία του χαρακτήρα τους. Έχει αποδειχθεί ερευνητικά ότι όσοι αξιοποιούν αυτά τα στοιχεία αναφέρουν αυξημένη ζωτικότητα (Lindley et al., 2010), αυξημένη ανθεκτικότητα μετά από πιεστικά γεγονότα (Peterson & Seligman, 2007) και μεγαλύτερη πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων τους.

Στόχοι

- Να αναγνωρίσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τα δυνατά στοιχεία του χαρακτήρα τους.
- Να αποδεχτούν περισσότερο τον εαυτό τους.
- Να βελτιώσουν την αυτεπίγνωση τους.
- Να ενδυναμώσουν τις διαπροσωπικές τους δεξιότητες.

Υποστηρικτικό Υλικό

Φύλλο εργασίας:

«Θετικές φράσεις/λέξεις που με συνοδεύουν»

Φύλλο εργασίας:

«Αξιολογώ τα δυνατά μου σημεία»

Περιγραφή Δραστηριότητας

Κάντε μια μικρή συζήτηση 5 λεπτών με τους μαθητές και τις μαθήτριες σχετικά με το πώς αντιλαμβάνονται τον όρο «αυτογνωσία». Ρωτήστε τους/τες αν γνωρίζουν με ποιους τρόπους διαμορφώνουν οι άνθρωποι την εικόνα εαυτού.

Η ΕΙΚΟΝΑ ΕΑΥΤΟΥ ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΕΤΑΙ ΑΠΟ:

- Την εικόνα που έχουμε εμείς για τον εαυτό μας
- Την εικόνα που έχουν οι άλλοι για εμάς
- Την εικόνα που πιστεύουμε ότι έχουν οι άλλοι για εμάς

Αναφερθείτε στην επιρροή, μέσω της αλληλεπίδρασης, που ασκούν οι άλλοι στη διαμόρφωση της αυτοεικόνας μας. Καθώς συνδεόμαστε και συνδιαλεγόμαστε, λέξεις, φράσεις, κινήσεις των άλλων μπορούν να καταγραφούν μέσα μας και να λειτουργήσουν ως δικά μας σημεία αναφοράς, τα οποία τείνουμε συχνά να αναπαράγουμε συνειδητά ή ασυνείδητα. Για παράδειγμα, αν σε κάποιον του λένε ότι είναι καλό παιδί, μεγαλώνοντας τείνει να είναι συνεπής σε αυτήν την καλοσύνη.

Ζητήστε από τους μαθητές και τις μαθήτριές σας να πάρουν στα χέρια τους το φύλλο εργασίας **«Θετικές φράσεις/λέξεις που με συνοδεύουν»** και να θεωρήσουν ότι η αποτυπωμένη φιγούρα αντιπροσωπεύει τον εαυτό τους. Για να συνδεθούν περισσότερο με την άσκηση, πείτε τους να ζωγραφίσουν πάνω στη φιγούρα ένα προσωπικό τους χαρακτη-

ριστικό (π.χ. ένα τσουλούφι, ένα ζευγάρι γυαλιά κ.ο.κ).

Κατόπιν, πείτε τους να πάρουν λίγο χρόνο και να σκεφτούν λέξεις και φράσεις που έχουν ακούσει να λένε για εκείνους/εκείνες (άμεσα ή έμμεσα), οι οποίες να αφορούν στην προσωπικότητά τους. Οι φράσεις αυτές θα πρέπει να έχουν θετικό πρόσημο και μπορούν να προέρχονται από οποιοδήποτε πλαίσιο (οικογένεια, σχολείο, φίλοι, γνωστοί, συγγενείς, κοινότητα κ.ο.κ).

Αναφέρετε στους μαθητές και τις μαθήτριες ότι η άσκηση αυτή είναι προσωπική και δεν θα χρειαστεί να δείξουν κάτι στην ολομέλεια της τάξης.

Όταν ολοκληρωθεί αυτή η άσκηση μοιράστε στην τάξη το επόμενο φύλλο εργασίας **«Αξιολογώ τα δυνατά μου σημεία»**.

Σε αυτό το φύλλο εργασίας υπάρχουν καταγεγραμμένα και χωρισμένα σε κατηγορίες 24 δυνατά στοιχεία του χαρακτήρα με βάση την κατηγοριοποίηση VIA (Values In Action) των Peterson & Seligman (2004).

Ζητήστε από τους μαθητές και τις μαθήτριες να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο με βάση την κλίμακα που τους δίνεται. Με το πέρας της συμπλήρωσης θα εμφανιστούν τα πέντε πιο δυνατά τους χαρακτηριστικά (αυτά που φαίνεται ότι χρησιμοποιούν συχνότερα).

Μόλις ολοκληρώσουν τα φύλλα εργασίας προχωρήστε με τις ερωτήσεις του αναστοχασμού.

Αναστοχασμός

- Πόσο συχνά ανακαλείτε τις «θετικές φωνές» που υπάρχουν μέσα σας;
- Πόσο συνεπείς είστε στις θετικές «εσωτερικές» σας φωνές;
- Τι μάθατε σήμερα για τον εαυτό σας που σας έκανε περήφανους/ες και γιατί;
- Τι μάθατε για τον εαυτό σας που θα θέλατε να βελτιώσετε και γιατί;
- Πώς επηρέασε τη διάθεσή σας η συγκεκριμένη δραστηριότητα;
- Πώς θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε τα δυνατά σας στοιχεία για να βελτιώσετε τη ζωή σας;

Μπορείτε να ζητήσετε από τους μαθητές και τις μαθήτριές σας να προσθέσουν εκφράσεις μέσα στη φιγούρα του φύλλου εργασίας **«Θετικές φράσεις/λέξεις που με συνοδεύουν»**, πάντα με θετικό πρόσημο, οι οποίες αφορούν τον τρόπο που αλληλεπιδρούν με άλλους ή διαχειρίζονται τα χρήματα ή άλλους πόρους (π.χ. είσαι πολύ γενναιόδωρος/η, δοτικός/ή, σου αρέσει να μοιράζεσαι κ.ο.κ). Εναλλακτικά, μπορούν να δουν αν κάποιες από τις φράσεις ή λέξεις που έχουν ήδη γράψει συνδέονται με την επαγγελματική τους εξέλιξη.

ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΩ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΜΟΥ

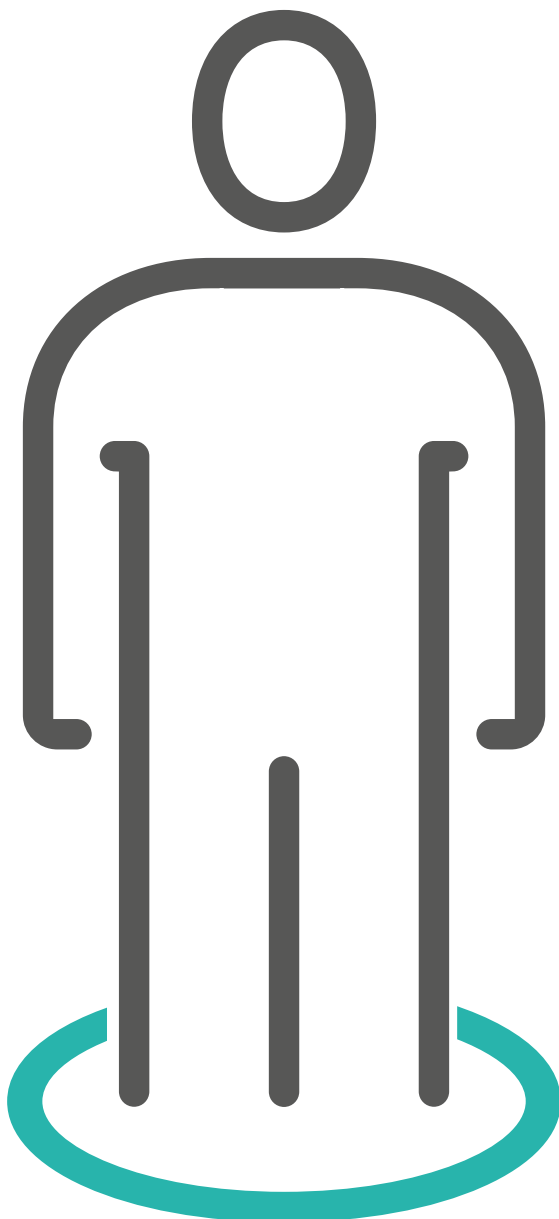
02

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Φύλλο εργασίας:

«Θετικές φράσεις/λέξεις που με συνοδεύουν»

Οδηγίες: Η ανθρώπινη φιγούρα που παρατίθεται είσαι εσύ. Μέσα και γύρω από αυτή κατάγραψε λέξεις και φράσεις με θετικό πρόσημο που έχεις ακούσει να αναφέρονται στην προσωπικότητα ή τη συμπεριφορά σου, είτε άμεσα είτε έμμεσα, και που για εσένα είναι πολύ σημαντικές. Σκοπός του φύλλου εργασίας είναι να σε βοηθήσει να συνδεθείς με τις «θετικές φωνές» που υπάρχουν μέσα σου και να τις αποτυπώσεις.

20'

Φύλλο εργασίας: «Αξιολογώ τα δυνατά μου σημεία»

02

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Οδηγίες: Στον παρακάτω πίνακα αξιολόγησε κάθε στοιχείο της αριστερής στήλης με βάση το πόσο πολύ πιστεύεις ότι αποτελεί στοιχείο της προσωπικότητάς σου.

		Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ αρκετά	Ουδέτερο	Συμφωνώ αρκετά	Συμφωνώ απόλυτα
ΣΟΦΙΑ	1. Δημιουργικότητα					
	2. Περιέργεια					
	3. Αγάπη για μάθηση					
	4. Κριτική σκέψη					
	5. Αντίληψη διαφορετικών προοπτικών					
ΚΟΥΡΑΓΙΟ	6. Γενναιότητα					
	7. Ακεραιότητα					
	8. Επιμονή					
	9. Θέρμη					
ΑΝΘΡΩΠΙΑ	10. Αγάπη					
	11. Καλοσύνη					
	12. Κοινωνική νοημοσύνη					
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ	13. Υπευθυνότητα					
	14. Αμεροληψία					
	15. Ικανότητες Ηγεσίας					
ΑΥΤΟΣΥΓΚΡΑΤΗΣΗ	16. Συγχώρεση					
	17. Σύνεση					
	18. Αυτοέλεγχος					
	19. Μετριοφροσύνη					
ΥΠΕΡΒΑΣΗ	20. Εκτίμηση της ομορφιάς και της τελειότητας					
	21. Ευγνωμοσύνη					
	22. Ελπίδα					
	23. Χιούμορ					
	24. Πνευματικότητα					

10'

03

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

ΕΓΩ ΚΑΙ ΤΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΜΟΥ ΔΙΚΤΥΟ

Θεωρητικό πλαίσιο

Οι άνθρωποι παρουσιάζουμε τον εαυτό μας μέσα από τις ιστορίες που λέμε για τη ζωή μας. Το παρόν Εργαστήριο επικεντρώνεται στη χρήση της αφηγηματικής προσέγγισης, η οποία αναδεικνύει την ικανότητα των ατόμων να διηγούνται και να κατανοούν τις εμπειρίες τους μέσω των λέξεων και των εννοιών που τους εκφράζουν, στο πλαίσιο της προσωπικής τους ιστορίας και των διαπροσωπικών τους σχέσεων.

Ο **σκοπός** του Εργαστηρίου είναι να βοηθήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες να «οπτικοποιήσουν» τη ζωή τους, τόσο όπως οι ίδιοι/ες την αντιλαμβάνονται όσο και μέσα από τη σχέση τους με τους σημαντικούς άλλους. Επίσης, τους παρέχει την ευκαιρία να μιλήσουν για το μέλλον τους, τους στόχους και τα όνειρά τους.

Στόχοι

- Να μπορέσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες να μιλήσουν για τη ζωή τους.
- Να αυξηθεί η επίγνωσή τους σχετικά με τη μέχρι τώρα προσωπική τους διαδρομή.
- Να επανασυνδεθούν με αξίες και σχέσεις που πιθανόν έχουν λησμονήσει.
- Να αισθανθούν ότι αποτελούν μέλη πολλών υποστηρικτικών δικτύων, τα οποία προσφέρουν ασφάλεια.
- Να μπορέσουν να αισθανθούν αισιοδοξία για τα όνειρα και το μέλλον τους.

Υποστηρικτικό Υλικό

Φύλλο εργασίας:

«Το δικό μου δέντρο»

03

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Περιγραφή Δραστηριότητας

Ενημερώστε τους μαθητές και τις μαθήτριες ότι η συγκεκριμένη άσκηση είναι προσωπική και αφορά στη δική τους πορεία στη ζωή, οπότε δεν θα γίνει παρουσίαση στην ολομέλεια της τάξης όσων καταγραφούν.

Μοιράστε τους και τις δύο σελίδες του Φύλλου Εργασίας **«Το δικό μου δέντρο»**. Αναφέρετέ τους ότι στη δεύτερη σελίδα του Φύλλου Εργασίας υπάρχει ένα δέντρο, το οποίο αποτελείται από ρίζες, έδαφος, κορμό, κλαδιά και φύλλα.

Κάθε ένα τμήμα του δέντρου συμβολίζει κάτι από την προσωπική τους ζωή ή πορεία. Πείτε τους ότι στην πρώτη σελίδα υπάρχει η αναλογία των συμβολισμών.

Μπορείτε να διαβάσετε τους συμβολισμούς μαζί, να επιλύσετε τυχόν απορίες που θα προκύψουν και στη συνέχεια να τους δώσετε 30 λεπτά για να συμπληρώσουν το δέντρο τους.

Μόλις ολοκληρώσουν, προχωράτε στις ερωτήσεις του αναστοχασμού.

Το δέντρο ως σύμβολο αντιπροσωπεύει την προσωπική ανάπτυξη και τη μοναδικότητά μας. Οι άνθρωποι, όπως και τα δέντρα, στηριζόμαστε στις ρίζες μας - τους δικούς μας ανθρώπους, αξιοποιούμε όλα τα «θρεπτικά» συστατικά που μας προσφέρει η γη (αξίες - εμπειρίες - γνώσεις), και ενώ όλοι ξεκινάμε σχεδόν με τον ίδιο τρόπο, ο καθένας και η καθεμία αναπτυσσόμαστε με βάση τη δική μας μοναδική πορεία ζωής, καλλιεργώντας τις προσωπικές μας σχέσεις και δίκτυα.

30'

Αναστοχασμός

- Πώς σας φάνηκε αυτό το Εργαστήριο;
- Πώς αισθανθήκατε κατά τη συμπλήρωση του Φύλλου Εργασίας; Υπάρχει κάτι που σας δυσκόλεψε;
- Γιατί πιστεύετε ότι επιλέχθηκε το δέντρο για το συγκεκριμένο Εργαστήριο;
- Για ποιον λόγο είναι σημαντική η αποτύπωση αυτού του δέντρου για εσάς;
- Πώς πιστεύετε ότι θα σας χρησιμεύσει το Εργαστήριο αυτό στη μελλοντική ενήλικη ζωή σας;
- Υπήρξε κάτι που να είδατε για τον εαυτό σας για πρώτη φορά;

Μετά το τέλος του Εργαστηρίου μπορείτε να παροτρύνετε τους μαθητές και τις μαθήτριες να μελετήσουν το δέντρο τους με ησυχία στο σπίτι, να συμπληρώσουν επιπλέον στοιχεία σε περίπτωση που το επιθυμούν και να προβούν σε έναν προσωπικό αναστοχασμό.

ΕΓΩ ΚΑΙ ΤΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΜΟΥ ΔΙΚΤΥΟ

03

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Φύλλο εργασίας:

«Το δικό μου δέντρο»

Οδηγίες: Στο παρακάτω φύλλο εργασίας θα βρεις ένα δέντρο το οποίο αποτελείται από ρίζες, έδαφος, κορμό, κλαδιά και φύλλα. Διάβασε στην πρώτη σελίδα τι συμβολίζει το καθένα και συμπλήρωσε το δέντρο σου στη δεύτερη σελίδα με βάση τη δική σου εμπειρία.

Ρίζες:

Συμβολίζουν πρόσωπα, εμπειρίες ή εικόνες που σε έχουν επηρεάσει και που για σένα έχουν λειτουργήσει ως σημεία αναφοράς. Μπορείς να καταγράψεις και με ποιον τρόπο αυτά σε επηρέασαν.

Έδαφος:

Συμβολίζει τις αξίες και τα πιστεύω με τα οποία πορεύεσαι στη ζωή σου.

Κορμός:

Συμβολίζει τα δυνατά στοιχεία του χαρακτήρα σου καθώς επίσης τις γνώσεις και τις δεξιότητες σου.

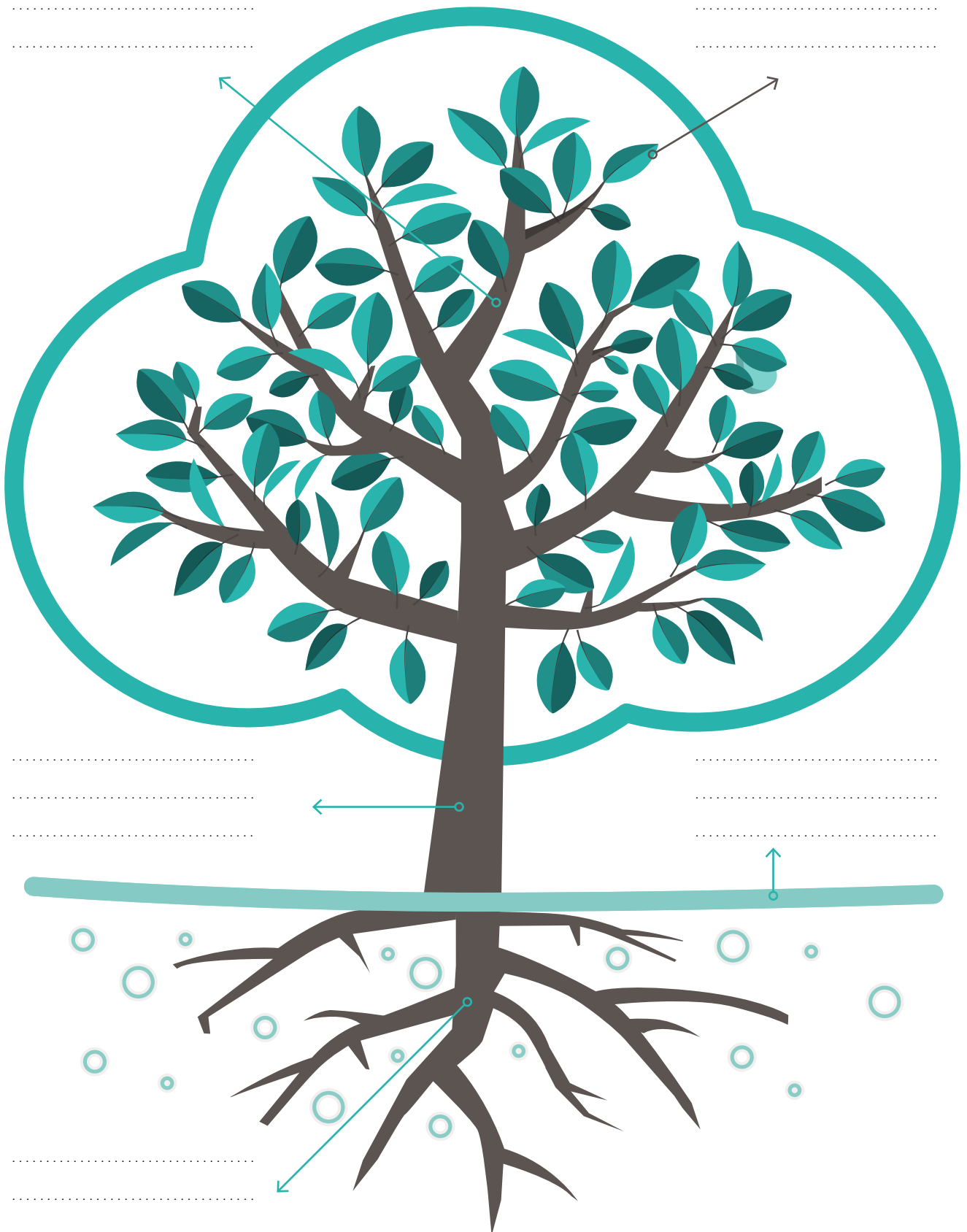
Κλαδιά:

Συμβολίζουν τις επιθυμίες, τις ελπίδες και τα όνειρά σου.

Φύλλα:

Συμβολίζουν τους σημαντικούς ανθρώπους που βρίσκονται τώρα στη ζωή σου και σχετίζονται με τα όνειρα-κλαδιά σου.

30'

3

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ
ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ
ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

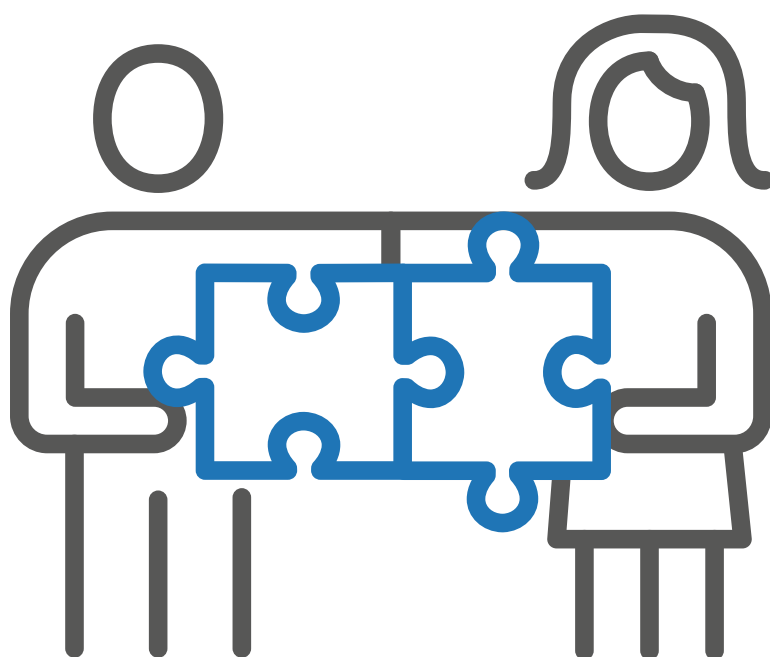
Σε αυτήν την Ενότητα, οι μαθητές και οι μαθήτριες θα γνωρίσουν και θα εξοικειωθούν με τα **δικαιώματα** και τις **υποχρεώσεις** τους. Θα αξιοποιήσουν την κριτική τους σκέψη και θα προσπαθήσουν να επιχειρηματολογήσουν για τις αξίες και τις προτεραιότητες του ενεργού πολίτη.

Επιπλέον, θα επεξεργαστούν ερωτήματα όπως:

- τι είναι εργασία;
- τι είναι η εργασιακή σύμβαση;
- τι είναι η συλλογική σύμβαση εργασίας;
- ποιες είναι οι υποχρεώσεις του εργαζομένου;
- ποια είναι τα επαγγελματικά του δικαιώματα;

Η εκμάθηση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που θα έχουν «αύριο» ως εργαζόμενοι πολίτες, προετοιμάζει τους/τις εφήβους/έφηβες για την είσοδό τους στην αγορά εργασίας με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και ασφάλεια. Παράλληλα, μαθαίνουν να αναλαμβάνουν την ευθύνη των πράξεών τους, γεγονός που τους/τις βοηθά να εξελιχθούν σε αξιόπιστους και υπεύθυνους επαγγελματίες.

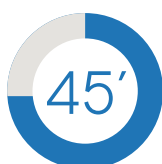
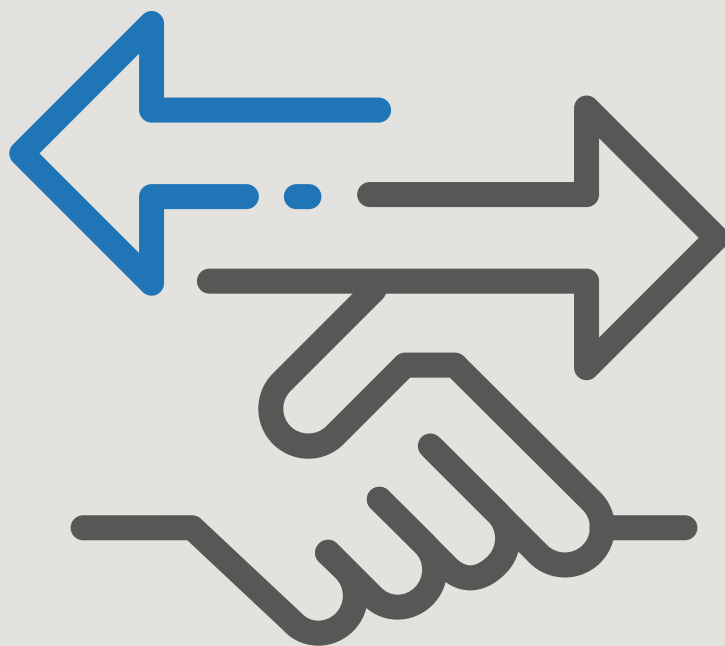
Συνεπώς, ο **σκοπός** αυτής της ενότητας είναι οι μαθητές και οι μαθήτριες να κατανοήσουν και να προετοιμαστούν για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους ως υπεύθυνοι πολίτες και μελλοντικοί εργαζόμενοι.

04

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Θεωρητικό πλαίσιο

Έρευνες δείχνουν ότι οι έφηβοι που είναι ενημερωμένοι σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, παρουσιάζουν περισσότερες πιθανότητες να έχουν μια υγιή μετάβαση και προσαρμογή στην ενήλικη ζωή ως αυριανοί ενεργοί πολίτες (Unicef, 2014). Αντίστοιχα, γνωρίζοντας τα εργασιακά δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, ως μελλοντικοί επαγγελματίες, αναμένεται να είναι περισσότερο «θωρακισμένοι» απέναντι σε τυχόν δυσκολίες που θα αντιμετωπίσουν στην επαγγελματική τους πορεία.

Σκοπός του Εργαστηρίου είναι οι μαθητές και οι μαθήτριες να ευαισθητοποιηθούν και να κατανοήσουν καλύτερα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχουν απέναντι στο κοινωνικό σύνολο αλλά και στον ίδιο τους τον εαυτό. Επίσης, να γνωρίσουν και να ενημερωθούν για τα μελλοντικά τους επαγγελματικά δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους.

Στόχοι

- Να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες αναφορικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους.
- Να συνδέσουν τις υποχρεώσεις τους με την έννοια και τις αξίες του ενεργού πολίτη.
- Να κατανοήσουν τις έννοιες της εργασίας και της εργασιακής σύμβασης.
- Να γνωρίσουν τα επαγγελματικά τους δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους.
- Να ενισχύσουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες.
- Να ενδυναμώσουν την κριτική τους σκέψη.

Υποστηρικτικό Υλικό

Φύλλο εργασίας:

«Εργασιακές έννοιες, δικαιώματα και υποχρεώσεις»

Φύλλο εργασίας:

«Συμφωνείτε ή διαφωνείτε;»

Λευκά φύλλα A4

Χαρτοταινία

Μαρκαδόροι

Περιγραφή Δραστηριότητας

Προετοιμάστε την αίθουσα διδασκαλίας κάνοντας μερικές χωροταξικές αλλαγές, ώστε οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν επαρκή χώρο να κινηθούν.

Κατόπιν, γράψτε στα φύλλα A4 με μεγάλα ευδιάκριτα γράμματα και κολλήστε σε ένα σημείο της αίθουσας τη λέξη «Συμφωνώ» και σε ένα άλλο σημείο τη λέξη «Διαφωνώ».

Εξηγήστε στους μαθητές και τις μαθήτριες ότι θα κάνετε μία κινητική και συνάμα δι-ασκεδαστική δραστηριότητα με σκοπό την ευαισθητοποίησή τους αναφορικά με τα δικαιώματα αλλά και τις υποχρεώσεις τους.

Πρώτα, μοιράστε στους μαθητές και τις μαθήτριες το ατομικό φύλλο εργασίας **«Εργασιακές έννοιες, δικαιώματα και υποχρεώσεις»** που περιέχει χρήσιμες πληροφορίες με σχετικές έννοιες, όπως τι είναι εργασία κ.ά., καθώς και τα εργασιακά δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του εργαζομένου. Παροτρύνετε να το μελετήσουν προσεκτικά και να μη διστάσουν να κάνουν ερωτήσεις σε περίπτωση που έχουν απορίες.

Με την ολοκλήρωση του πρώτου φύλλου εργασίας, συνεχίστε στο επόμενο φύλλο εργασίας **«Συμφωνείτε ή διαφωνείτε;»** (το οποίο είναι δικό σας) και ζητήστε από τους μαθητές και τις μαθήτριες να μαζευτούν όρθιοι/ες στο κέντρο της τάξης, γύρω από εσάς.

Στη συνέχεια, εξηγήστε τους ότι θα τους διαβάσετε κάποιες δηλώσεις και αναλόγως με το αν θα «συμφωνούν» ή θα «διαφωνούν» με το περιεχόμενο της δήλωσης, θα πηγαίνουν και θα στέκονται στο ανάλογο μέρος της αίθουσας.

Όσοι/ες αμφιταλαντεύονται και δεν έχουν ξεκάθαρη θέση/άποψη μπορούν να παραμείνουν στο κέντρο της αίθουσας. Κάντε ένα παράδειγμα, αν θέλετε, πριν αρχίσετε τις δηλώσεις προκειμένου να εμπεδώσουν όλοι και όλες τη διαδικασία της δραστηριότητας.

Μόλις ολοκληρωθεί η διαδικασία προχωρήστε με τις ερωτήσεις του αναστοχασμού.

Προτρέψτε τους μαθητές και τις μαθήτριες μετά από κάθε δήλωση να επιχειρηματολογήσουν για τη θέση που πήραν κάθε φορά ώστε, με τον συντονισμό σας, να γίνεται μια γόνιμη και δημιουργική συζήτηση μεταξύ των συμμετεχόντων μέσα στην τάξη.

Αναστοχασμός

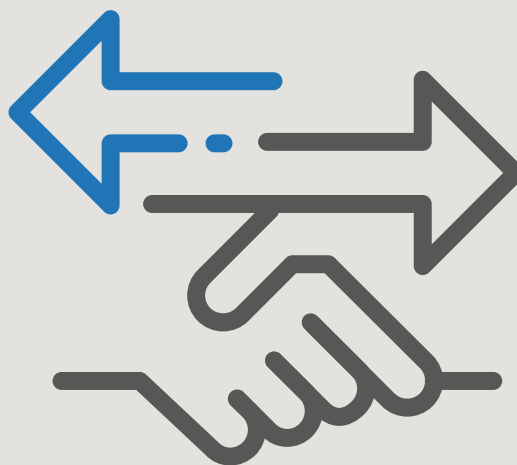
- Πώς σας φάνηκε αυτή η δραστηριότητα;
- Τι στόχους πιστεύετε ότι είχε;
- Γιατί κάποιος άνθρωπος πρέπει να γνωρίζει τα δικαιώματά του;
- Πρέπει οι άνθρωποι εκτός από δικαιώματα, να έχουν και υποχρεώσεις προς την κοινότητα στην οποία ζουν; Γιατί;
- Γιατί ένας εργαζόμενος θα πρέπει να γνωρίζει τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά του στον εργασιακό του χώρο;
- Τι κρατάτε από τη σημερινή δραστηριότητα;

Αφού ολοκληρωθεί η δραστηριότητα, προαιρετικά, μπορείτε να δώσετε για το σπίτι τη **«Σύμβαση για τα δικαιώματα του Παιδιού»**, εκείνες πολύ σημαντικό και να το παρουσιάσουν την επόμενη φορά στην τάξη κάνοντας μια ολιγόλεπτη συζήτηση.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Φύλλο εργασίας:

«Εργασιακές έννοιες, δικαιώματα και υποχρεώσεις»

Οδηγίες: Διάβασε προσεκτικά τις πληροφορίες που θα βρεις παρακάτω, οι οποίες θα σου φανούν ιδιαίτερα χρήσιμες όχι μόνο για το συγκεκριμένο Εργαστήριο αλλά και για την ίδια την επαγγελματική σου σταδιοδρομία. Μη διστάσεις να ζητήσεις διευκρινίσεις από τον/την εκπαιδευτικό σου για τυχόν απορίες που θα έχεις!

Εργασία θεωρείται κάθε απασχόληση του ανθρώπου, η οποία αποβλέπει στην εκπλήρωση ενός συγκεκριμένου σκοπού. Εξειδικεύοντας, **εξαρτημένη εργασία** θεωρείται η απασχόληση ενός ανθρώπου (εργαζομένου) από κάποιο άλλο πρόσωπο (φυσικό ή νομικό) για την εκπλήρωση του σκοπού του εν λόγω προσώπου/επιχείρησης (εργοδότη), εντός συγκεκριμένου ωραρίου και έναντι κάποιας προσυμφωνημένης αμοιβής (μισθός).

Σύμβαση εργασίας είναι η γραπτή ή προφορική συμφωνία βάσει της οποίας ένα άτομο, που καλείται μισθωτός, αναλαμβάνει την υποχρέωση να παρέχει τις υπηρεσίες του για ορισμένο ή αόριστο χρόνο σε ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο (εργοδότης), έναντι συμφωνημένου μηνιαίου μισθού ή ημερομισθίου.

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ

Στο πλαίσιο των συμβατικών υποχρεώσεων του εργαζομένου, περιλαμβάνονται:

- Η υποχρεωτική του παρουσία στον εργασιακό χώρο ή όπου έχει συμφωνηθεί, εντός του προσυμφωνημένου ωραρίου
- Η ανάληψη καθηκόντων στο πλαίσιο της εργασιακής του σχέσης
- Η ευπρεπής παρουσία του
- Η ευπρεπής συμπεριφορά του προς οποιονδήποτε σχετίζεται με την εργασία του

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ

Ο εργαζόμενος, στα πλαίσια της εργασιακής σχέσης, δικαιούται:

- Τη λήψη του ανταλλάγματος (αμοιβή/μισθός) για τις υπηρεσίες του προς τον εργοδότη εντός των συμφωνηθέντων ημερομηνιών, όπως έχουν οριστεί από τη μεταξύ τους σύμβαση.
- Η απασχόλησή του να είναι βάσει της εξειδίκευσης και της ειδικότητας πάνω στο αντικείμενο για το οποίο προσλήφθηκε.
- Να απουσιάζει από την εργασία του, λαμβάνοντας τις άδειες που δικαιούται, είτε άνευ είτε μετ' αποδοχών, βάσει του νομοθετικού ή κανονιστικού πλαισίου, το οποίο ορίζεται από τις εκάστοτε Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας.

Οι **Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας** υπογράφονται από τις εργοδοτικές οργανώσεις και τις συνδικαλιστικές οργανώσεις των εργαζομένων. Η βασικότερη συλλογική σύμβαση εργασίας είναι η Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (ΕΓΣΣΕ) και καθορίζει τους ελάχιστους όρους εργασίας, μισθών και ημερομισθίων στον ιδιωτικό τομέα. Η πιο πρόσφατη οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορίζει ότι με συλλογικές συμβάσεις θα πρέπει να καλύπτεται τουλάχιστον το 80% των μισθωτών κάθε χώρας.

04

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Φύλλο εργασίας: (για τον/την εκπαιδευτικό) «Συμφωνείτε ή διαφωνείτε;»

Οδηγίες: Διαβάστε τις παρακάτω δηλώσεις και ζητήστε από τους μαθητές και τις μαθήτριες να μετακινηθούν στην αίθουσα ανάλογα με το αν συμφωνούν ή διαφωνούν με το περιεχόμενο της κάθε δήλωσης. Κατόπιν, δώστε τους λίγο χρόνο να επιχειρηματολογήσουν για την επιλογή τους και τη δυνατότητα να αλλάξουν θέση/άποψη προτού επιστρέψουν στο κέντρο της αίθουσας για να εκφωνήσετε την επόμενη δήλωση.

01 ΔΗΛΩΣΗ

Οι πολίτες σε μια κοινότητα έχουν δικαίωμα να κάνουν ό,τι απολύτως θέλουν.

02 ΔΗΛΩΣΗ

Οι πολίτες σε μια κοινωνία έχουν δικαίωμα να μην πληρώνουν φόρους.

03 ΔΗΛΩΣΗ

Στο πλαίσιο της εργασιακής σχέσης, ο εργοδότης μπορεί, αν το επιθυμεί, να μην καταβάλει μισθό στον εργαζόμενο του.

04 ΔΗΛΩΣΗ

Ένας άνθρωπος έχει δικαίωμα κάποιες φορές να μην φροντίζει το κατοικίδιό του.

Υπενθυμίστε στους μαθητές και τις μαθήτριές σας ότι σκοπός της δραστηριότητας είναι να επιχειρηματολογήσουν και να ανταλλάξουν μεταξύ τους απόψεις!

05 ΔΗΛΩΣΗ

Είναι υποχρέωση ενός ανθρώπου να τηρεί ένα νόμο ακόμα και αν του φαίνεται άδικος.

06 ΔΗΛΩΣΗ

Ένας άνθρωπος έχει δικαίωμα να επιλέγει αν θα του γίνει μια σωτήρια για τη ζωή του επέμβαση.

07 ΔΗΛΩΣΗ

Είναι υποχρέωση των πολιτών να συμμετέχουν πάντα ενεργά στις εκλογικές διαδικασίες.

08 ΔΗΛΩΣΗ

Είναι δικαίωμα του εργαζόμενου να επιλέγει όποτε θέλει να επιδεικνύει ευπρεπή συμπεριφορά στην εργασία του.

09 ΔΗΛΩΣΗ

Ένας πολίτης υποχρεούται να σέβεται μόνο αυτούς που τον σέβονται.

10 ΔΗΛΩΣΗ

Ο εργαζόμενος δεν έχει δικαίωμα να απουσιάζει από την εργασία του, λαμβάνοντας τις άδειες που δικαιούται, αν δεν το επιθυμεί ο εργοδότης του.

Γνωρίζοντας τις ανάγκες των μαθητών και των μαθητριών σας, μπορείτε να προετοιμάσετε και να συμπληρώσετε και δικές σας επιπρόσθετες δηλώσεις που πιστεύετε ότι θα τους/τις ευαισθητοποιήσουν και κινητοποιήσουν περαιτέρω.

4

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ-
ΤΗΤΑ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑ-
ΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ
ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Ο Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ) ορίζει τον χρηματοοικονομικό εγγραμματισμό ή αλφαριθμητισμό ως τον συνδυασμό χρηματοοικονομικής συνειδητοποίησης, γνώσης, δεξιοτήτων, στάσεων και συμπεριφορών, απαραίτητων για τη λήψη ορθολογικών χρηματοοικονομικών αποφάσεων και κατ' επέκταση για την επίτευξη προσωπικής ευημερίας.

Σήμερα, οι αποφάσεις που χρειάζεται να πάρουν οι νέοι και οι νέες σε χρηματοοικονομικό επίπεδο είναι πολύ πιο σύνθετες και απαιτητικές από αυτές που καλούσαν να διαχειριστούν οι προηγούμενες γενιές, ενώ πλέον διατίθενται ολοένα και περισσότερα, αλλά και πιο σύνθετα, χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες. Καθώς εμφανίζονται νέες κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις, η αγορά εργασίας μεταβάλλεται και νέα επαγγέλματα κάνουν την εμφάνισή τους διεκδικώντας το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή των νέων.

Η Ενότητα αυτή επιδιώκει να εισάγει τους μαθητές και τις μαθήτριες σε ορισμένες **βασικές χρηματοοικονομικές έννοιες**. Θα μάθουν αρχικά για τις διάφορες μορφές εισοδήματος, ως αποτέλεσμα των επαγγελματικών αλλά και των επενδυτικών τους επιλογών. Κατόπιν, θα εξοικειωθούν με **έξυπνους τρόπους δανεισμού**, ώστε να καταφέρουν να διαχειρίζονται σωστά αυτή τη, συχνά, απαραίτητη συνθήκη. Επίσης, θα γνωρίσουν τον κόσμο και τα **είδη των επιχειρήσεων** και θα σχεδιάσουν τα δικά τους βήματα για τη δημιουργία του επιχειρηματικού τους ονείρου.

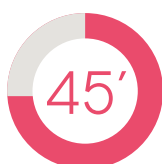
Σκοπός της Ενότητας είναι να καθοδηγήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες να αναπτύξουν μια κριτική ματιά σε ό,τι αφορά στις οικονομικές συναλλαγές και να δημιουργήσει το πλαίσιο ώστε να μπορέσουν να καλλιεργήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες προκειμένου να ανταπεξέλθουν στην απαιτητική καθημερινότητα της ενήλικης ζωής και να διεκδικήσουν τους στόχους τους.

05

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

ΑΠΟΚΤΩΝΤΑΣ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Θεωρητικό πλαίσιο

Το εισόδημα περιλαμβάνει όλες τις οικονομικές μας απολαβές, όπως τους μισθούς, τα ημερομίσθια, τις αποδόσεις από επενδύσεις, τις συντάξεις και άλλες πηγές εσόδων.

Για τις επιχειρήσεις, το εισόδημα αναφέρεται στα έσοδα από την πώληση υπηρεσιών και προϊόντων, καθώς και τους τόκους και μερίσματα από λογαριασμούς μετρητών και αποθεματικά.

Παρόλο που τα χρήματα δεν είναι το παν, το εισόδημα αποτελεί ένα σημαντικό δείκτη της ατομικής ευημερίας και της ικανοποίησης από τη ζωή.

Σκοπός αυτού του Εργαστηρίου είναι να βοηθήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες να κατανοήσουν την έννοια του εισοδήματος και τους παράγοντες που το επηρεάζουν, αναπτύσσοντας τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες.

Στόχοι

- Να μπορέσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες να διακρίνουν τα διαφορετικά είδη του εισοδήματος.
- Να γνωρίσουν αναλυτικά τι είναι ο μισθός και πώς ορίζεται.
- Να ενδυναμώσουν την κριτική τους σκέψη και ικανότητα.
- Να βελτιώσουν τις διαπροσωπικές τους δεξιότητες.

Υποστηρικτικό Υλικό

Φύλλο εργασίας:

«Βρες το σωστό εισόδημα»

Φύλλο εργασίας:

«Εκκαθάριση Μισθοδοσίας»

Αριθμομηχανή

Περιγραφή Δραστηριότητας

Στο κέντρο του πίνακα, σχεδιάστε έναν κύκλο και στη μέση γράψτε τη λέξη **Εισόδημα**.

Διερευνήστε με τους μαθητές και τις μαθήτριάς σας τα παρακάτω και γράψτε συνοπτικές απαντήσεις στον πίνακα:

- Όταν ακούτε τη λέξη «εισόδημα» (ή «έσοδα»), τι θεωρείτε ότι σημαίνει;
- Ποιους διαφορετικούς τρόπους γνωρίζετε για την απόκτηση χρημάτων;
- Αναφέρετε παραδείγματα.

Συγκεντρώστε τις απαντήσεις των μαθητών και των μαθητριάς και συμπληρώστε τα είδη του εισοδήματος με αυτά που παρουσιάζονται στο ακόλουθο παράθεμα:

Χωρίστε τους μαθητές και τις μαθήτριάς σας σε ομάδες και μοιράστε τους το φύλλο εργασίας με τίτλο: **«Μάντεψε ποιο;»**.

Δώστε τους 10 λεπτά για να συνδέσουν κάθε αναφερόμενη Μελέτη Περίπτωσης με κάποιο από τα είδη εισοδήματος.

Οι απαντήσεις για το Φύλλο Εργασίας «Μάντεψε ποιο»: Α3, Β7, Γ1, Δ5, Ε2, ΣΤ4, Ζ6

Αφού ολοκληρωθεί το φύλλο εργασίας, κάντε μια συζήτηση στην ολομέλεια σχετικά με το κυρίαρχο είδος εισοδήματος, που είναι ο μισθός. Στη συνέχεια, ρωτήστε τους μαθητές και τις μαθήτριάς αν γνωρίζουν βασικές έννοιες που σχετίζονται με τον μισθό, όπως ο μισθός, οι φόροι, οι κρατήσεις και το καθαρό εισόδημα.

Κατόπιν, μοιράστε στις ομάδες το δεύτερο φύλλο εργασίας με τίτλο:

«Εκκαθάριση Μισθοδοσίας».

Ενθαρρύνετε τους μαθητές και τις μαθήτριάς, αφού πρώτα μελετήσουν τον πίνακα μισθοδοσίας, να συνεργαστούν και να απαντήσουν στις ερωτήσεις του φύλλου.

Μόλις ολοκληρωθεί η διαδικασία προχωρήστε με τις ερωτήσεις του αναστοχασμού.

ΕΣΟΔΟ:

Κάθε αύξηση που παρουσιάζουν τα οικονομικά στοιχεία ενός ατόμου ή μιας επιχείρησης.

ΕΙΔΗ ΕΣΟΔΩΝ:

- Εισόδημα από εργασία (π.χ μισθός, ωρομίσθιο κλπ.)
- Κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα (π.χ. πώληση αγαθών, παροχή υπηρεσιών κ.ά.)
- Κέρδη από επενδύσεις
- Έσοδα από τόκους
- Έσοδα από μερίσματα
- Εισόδημα από ενοίκιο
- Κεφαλαιακά κέρδη από την αύξηση της αξίας μιας επένδυσης (π.χ. σε μετοχές, ομόλογα, ακίνητα) όταν αυτή ρευστοποιηθεί
- Πνευματικά δικαιώματα

Αναστοχασμός

- Πώς σας φάνηκαν τα δύο φύλλα εργασίας;
- Γνωρίζετε όλα τα είδη εσόδων;
- Ποια είδη εσόδων δεν συναντώνται στην ηλικία σας;
- Γιατί πιστεύετε ότι είναι χρήσιμο για τη μελλοντική σας ζωή να γνωρίζετε διαφορετικές κατηγορίες εσόδων;
- Σας βοήθησε το δεύτερο φύλλο εργασίας να έχετε μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τα κύρια συστατικά ενός μισθού;
- Ποιες σκέψεις σας δημιούργησε η άσκηση αυτή;
- Τι θα προσέχατε σε μία μελλοντική σας εργασιακή σύμβαση;

Μη διστάσετε να διαμορφώσετε ή να συμπληρώσετε τις ερωτήσεις αναστοχασμού που δίνονται, ανάλογα με τη φυσική εξέλιξη της δραστηριότητας και το ωφέλιμο υλικό που θα συνεισφέρουν οι μαθητές και οι μαθήτριάς σας!

ΑΠΟΚΤΩΝΤΑΣ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

05

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Φύλλο εργασίας:

«Βρες το σωστό εισόδημα»

Οδηγίες: Σκοπός του φύλλου εργασίας είναι να σε βοηθήσει να ανακαλύψεις τα διαφορετικά είδη εισοδήματος, δίνοντάς σου ιδέες για να αυξησεις τα μελλοντικά σου έσοδα. Διάβασε προσεκτικά τις παρακάτω **μελέτες περίπτωσης** και αντιστοίχισέ τες με το κατάλληλο είδος εσόδων.

Μελέτες Περίπτωσης

Είδη εσόδων

Η Μαρία, 20 ετών, κερδίζει 900 ευρώ ως γραμματέας σε ένα ιατρείο.

Α

1

Έσοδα από τόκους

Ο Κώστας αγόρασε από το διαδίκτυο δύο μεταχειρισμένα τηλέφωνα στην τιμή των 250 ευρώ. Τα τηλέφωνα αυτά τα μεταπώλησε για 400 ευρώ.

Β

2

Εισόδημα από ενοίκιο

Ο Γιώργος έχει μαζέψει 10.000 ευρώ τα οποία έβαλε σε κλειστό λογαριασμό στην τράπεζα για 3 χρόνια για να εξασφαλίσει μεγαλύτερο επιτόκιο.

Γ

3

Εισόδημα από εργασία, (π.χ μισθός, ωρομίσθιο κλπ.)

Η Μαίρη μαζί με δυο φίλες της δημιούργησαν μια νεοφυή επιχείρηση (start up) στην οποία η κάθε μια έχει μερίδιο από τα ετήσια κέρδη.

Δ

4

Κεφαλαιακά κέρδη

Ο Νίκος θα φύγει εκτάκτως στο εξωτερικό. Αποφάσισε να νοικιάσει το διαμέρισμά του για δύο χρόνια, κάτι που θα του εξασφαλίσει 450 ευρώ τον μήνα.

Ε

5

Έσοδα από μίσθωμα

Η Αρετή είχε στην κατοχή της μετοχές των 2.000 ευρώ τις οποίες πούλησε την κατάλληλη στιγμή στο ποσό των 2.500 ευρώ.

ΣΤ

6

Πνευματικά δικαιώματα

Κάποιοι συμμαθητές και συμμαθήτριες δημιούργησαν ένα βίντεο στο youtube από το οποίο, με κάθε αναπαραγωγή του, κερδίζουν χρήματα και τα μοιράζονται.

Ζ

7

Κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα, (π.χ. πώληση αγαθών, παροχή υπηρεσιών κλπ.)

15'

Οδηγίες: Σκοπός του φύλλου εργασίας είναι να σε βοηθήσει να έρθεις σε μια πρώτη επαφή με μια Εκκαθάριση Μισθοδοσίας ώστε να κατανοήσεις τις βασικές έννοιες που υπάρχουν σε αυτή. Μελέτησε προσεκτικά τους πίνακες που σου δίνονται και απάντησε στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

Φύλλο εργασίας: «Εκκαθάριση Μισθοδοσίας»

05

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑΣ - ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

Τακτικές Αποδοχές - Σεπτέμβριος 2022 ΗΜΕΡ/ΝΙΑ : 30/09/2022

ΕΤΟΙΧΕΙΑ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ORANGES AND LEMONS -ΕΜΠΟΡΙΟ ΜΑΝΑΒΙΚΗΣ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ 8, 17121 ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ Α.Φ.Μ.: 1258963476 Δ.Ο.Υ.: Α ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ		ΕΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ Κωδικός : 0002 Ονοματεπώνυμο : ANNA Π. Α.Φ.Μ.: 2362548975 Ειδικότητα : ΛΟΓΙΣΤΡΙΑ Αρ.μητρώου ΙΚΑ : 304147957 ΑΜΚΑ : 24099702367	
ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΔΟΧΩΝ ΣΥΜΒΑΣΗΣ			
ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ ΣΥΜΒΑΣΗΣ : ΛΟΓΙΣΤΡΙΑ ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΜΙΣΘΟΣ : 713,00	ΒΑΣΙΚΟΣ ΜΙΣΘΟΣ: 713,00 ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΟ : 28,52		ΝΟΜΙΜΟΣ ΜΙΣΘΟΣ: 713,00 ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΩΡΟΜΙΣΘΙΟ: 4,28
ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΔΟΧΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ			
ΗΜΕΡ/ΣΘΙΑ ΑΜΟΙΒΗΣ :19,00 ΗΜΕΡΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ :19	Τακτικές Αποδοχές: 541,88		ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΟΔΟΧΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ: 541,88
ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΡΑΤΗΣΕΩΝ			
ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΙΚΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ: 75,16 Φ.Μ.Υ.: 41,21	ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΙΚΑ ΕΡΓΟΔΟΤΗ: 120,78 ΣΥΝΟΛΟ ΚΡΑΤΗΣ.ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ: 75,16		ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΙΚΑ: 195,94

ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑΣ - ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

Τακτικές Αποδοχές - Σεπτέμβριος 2022 ΗΜΕΡ/ΝΙΑ : 30/09/2022

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΤΑΙΡΙΑΣ REAL ESTATE HOUSES AND MORE ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 13, 15772 ΖΩΓΡΑΦΟΥ Α.Φ.Μ.: 1256987436 Δ.Ο.Υ.: ΙΒ ΑΘΗΝΩΝ		ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ Κωδικός : 0002 Ονοματεπώνυμο : ΜΑΡΚΟΣ Σ. Α.Φ.Μ.: 1574966338 Ειδικότητα : ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ Αρ.μητρώου ΙΚΑ : 452122841 ΑΜΚΑ : 19049401288	
ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΔΟΧΩΝ ΣΥΜΒΑΣΗΣ			
ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ ΣΥΜΒΑΣΗΣ: ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ ΓΡ. ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΜΙΣΘΟΣ : 800,00		ΒΑΣΙΚΟΣ ΜΙΣΘΟΣ: 800,00 ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΟ : 32,00	ΝΟΜΙΜΟΣ ΜΙΣΘΟΣ: 800,00 ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΩΡΟΜΙΣΘΙΟ: 6,60
ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΔΟΧΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ			
ΗΜΕΡ/ΣΘΙΑ ΑΜΟΙΒΗΣ :19,00 ΗΜΕΡΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ :19		Τακτικές Αποδοχές: 608,00	ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΟΔΟΧΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ: 608,00
ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΡΑΤΗΣΕΩΝ			
ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΙΚΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ: 84,21 ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ: 90,52		ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΙΚΑ ΕΡΓΟΔΟΤΗ: 135,52 ΣΥΝΟΛΟ ΚΡΑΤΗΣ.ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ: 174,73	ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΙΚΑ: 230,52 ΕΠΙΔΟΜΑ ΓΑΜΟΥ: 30,00

Ερωτήσεις:

Πώς ονομάζεται η εταιρεία που δουλεύει η Άννα Π.;

Ποιο είναι το αντικείμενο της εταιρείας του Μάρκου Σ.;

Τι θέση εργασίας έχει η Άννα Π.;

Πόσα χρήματα θα λάβει καθαρά η Άννα Π. αν αφαιρεθούν οι κρατήσεις;

Πόσα χρήματα είναι οι κρατήσεις του Μάρκου Σ.;

Ποιο είναι το ωρομίσθιο της Άννας Π.;

Ποια χρονική περίοδο καλύπτει η σύμβαση του Μάρκου Σ.;

Πόσα επιπλέον χρήματα προστίθενται στον μισθό του Μάρκου Σ. λόγω επιδομάτων;

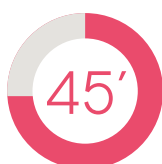
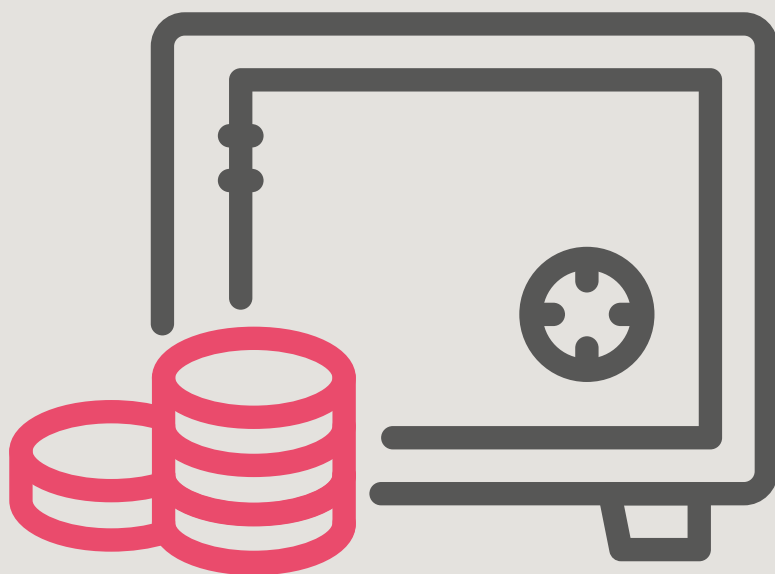
Ποιος από τους δύο έχει το μεγαλύτερο καθαρό εισόδημα (θα χρειαστεί να το υπολογίσετε);

15'

06

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

ΔΑΝΕΙΖΟΜΑΙ ΣΩΣΤΑ

Θεωρητικό πλαίσιο

Είναι αλήθεια ότι ο δανεισμός, από πολλές απόψεις, δεν θεωρείται η προτιμότερη χρηματοοικονομική επιλογή (Runanson et al., 2016). Ωστόσο, σύμφωνα με σύγχρονα δεδομένα, ο δανεισμός αποτελεί και θα συνεχίσει να αποτελεί μια βασική λύση για τους ανθρώπους τα επόμενα χρόνια, τόσο για την κάλυψη των αναγκών τους όσο και για την επιδίωξη επιχειρηματικών ευκαιριών (Smith, 2020).

Ο **σκοπός** αυτού του Εργαστηρίου είναι να βοηθήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες να εξοικειωθούν με το χρηματοοικονομικό εργαλείο του δανεισμού και να μάθουν πώς να το χρησιμοποιούν σωστά στο μέλλον, αν χρειαστεί. Είναι άλλωστε πολύ πιθανό, κάθε μελλοντικός επιχειρηματίας να αξιοποιήσει αυτή τη δυνατότητα.

Στόχοι

- Να μάθουν οι μαθητές και οι μαθήτριες με διαδραστικό τρόπο τα μυστικά του σωστού δανεισμού.
- Να ενδυναμώσουν την κριτική τους σκέψη και ικανότητα.
- Να καταφέρουν να αξιολογούν και να διακρίνουν μια καλή από μία κακή δανειακή σύμβαση.

Υποστηρικτικό Υλικό

Φύλλο εργασίας:
«Σωστοί τρόποι δανεισμού»

Αριθμομηχανή

Περιγραφή Δραστηριότητας

Χωρίστε τους μαθητές και τις μαθήτριες σε ομάδες των 4-5 ατόμων. Αφού τους εξηγήσετε τους στόχους της δραστηριότητας, ρωτήστε τους τι γνωρίζουν για τους όρους **«δάνειο»** και ποια είναι μερικά **«γνωστά είδη δανείου»**.

Επίσης, ρωτήστε τους τι σημαίνει η λέξη **«τόκος»** και **«ετήσιο επιτόκιο»**. Με βάση τις απαντήσεις τους, συμπληρώστε και εμπλουτίστε στη συνέχεια με τις πληροφορίες που δίνονται για κάθε όρο στα σχετικά παραθέματα.

Αφού ολοκληρωθεί η σύντομη συζήτηση που αποτελεί το θεωρητικό πλαίσιο της δραστηριότητας, δώστε στις ομάδες το προσχεδιασμένο φύλλο εργασίας **«Σωστοί τρόποι δανεισμού»**. Προτρέψτε τους να διαβάσουν προσεκτικά τα εικονικά σενάρια πιθανού δανεισμού. Μόλις ολοκληρώσουν το διάβασμα, ζητήστε τους να συγκρίνουν το τελικό κόστος αποπληρωμής κάθε πιθανού δανείου (υπολογίζοντας τον τόκο και τα λοιπά έξοδα) με το αρχικό ποσό που ζήτησε ο κάθε δανειολήπτης.

Στη συνέχεια, ζητήστε από τους εκπαιδευόμενους «οικονομικούς συμβούλους» σας, αν κρίνουν ότι δεν είναι συμφέρουσα η λήψη δανείου για κάποιον πελάτη τους, να καταγράψουν τις παρατηρήσεις, τις προτάσεις για αλλαγές (π.χ. αριθμός δόσεων) και τις συμβουλές που θα έδιναν στον πελάτη τους. Αν υπάρχει αρκετός διδακτικός χρόνος, οργανώστε μια σύντομη παρουσίαση, όπου οι ομάδες των «οικονομικών συμβούλων» θα παρουσιάσουν τη δουλειά τους.

Μόλις ολοκληρωθεί η διαδικασία προχωρήστε με τις ερωτήσεις του αναστοχασμού.

Αφού ολοκληρωθεί το πρώτο σκέλος, ενθαρρύνετε τους -χωρισμένους σε ομάδες- μαθητές και τις μαθήτριες να ξαναμελετήσουν κάθε σενάριο ως εκπαιδευόμενοι «οικονομικοί σύμβουλοι» και βασιζόμενοι στις πληροφορίες που έχουν, να αξιολογήσουν αν θα πρότειναν τη σύναψη του κάθε δανείου στον πελάτη τους.

Αναστοχασμός

- Πώς σας φάνηκε η δραστηριότητα;
- Τι παρατηρείτε συγκρίνοντας την αρχική τιμή και το τελικό κόστος αποπληρωμής του δανείου;
- Ποιοι είναι οι λόγοι για τους οποίους εγκρίνατε ή απορρίψατε κάποια πιθανά μελλοντικά δάνεια;
- Δάνεια όπως αυτά των εικονικών σεναρίων, υπάρχουν στην καθημερινή μας ζωή;
- Για ποιον λόγο θα ήταν χρήσιμο ένα δάνειο και υπό ποιες συνθήκες θα ήταν ωφέλιμο για τον δανειολήπτη;
- Τι θα προσέχατε εσείς αν έπρεπε στο μέλλον να πάρετε ένα δάνειο;
- Για ποιους λόγους πιστεύετε εσείς ότι θα επιλέγατε να κάνετε αίτηση για ένα δάνειο στο μέλλον;

ΤΟΚΟΣ:

Θα πρέπει, αρχικά, να κατανοήσουμε τη χρονική αξία του χρήματος. Δηλαδή, ότι μία χρηματική μονάδα (π.χ. 1 ευρώ) έχει μεγαλύτερη αξία σήμερα από αυτή που θα έχει αύριο, και πολύ μεγαλύτερη από αυτή που θα έχει σε 5 ή 10 χρόνια. Άρα, ο τόκος είναι η αμοιβή που δίνει ο δανειζόμενος στον δανειστή, γιατί τα χρήματα που του δανείζει θα μπορούσε ο δανειστής σήμερα να τα «επενδύσει» κάπου αλλού και να του αποφέρουν έσοδα στο μέλλον.

ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΕΤΗΣΙΟ ΕΠΙΤΟΚΙΟ:

Το επιτόκιο είναι η τιμή της αμοιβής που λαμβάνει ο δανειστής, δηλαδή πόσο φτηνά ή ακριβά συμφωνείται να γίνει η συναλλαγή του δανεισμού. Το επιτόκιο εκφράζεται ως ποσοστό σε ετήσια βάση και διαμορφώνεται ανάλογα με τις συνθήκες της αγοράς.

ΔΑΝΕΙΖΟΜΑΙ ΣΩΣΤΑ

ΔΑΝΕΙΟ:

Το δάνειο είναι η παροχή κεφαλαίου από μία πηγή, όπως η τράπεζα, σε κάποιον ενδιαφερόμενο που είναι υποχρεωμένος να επιστρέψει το ποσό μέσα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, το οποίο έχει προκαθορισθεί και υπό έναν συγκεκριμένο τόκο.

ΓΝΩΣΤΑ ΕΙΔΗ ΔΑΝΕΙΟΥ:

- **προσωπικό δάνειο**
(πχ. για αγορά αγαθών, ρύθμιση χρεών, κ.ά.)
- **καταναλωτικό δάνειο**
(πχ. για αγορά αυτοκινήτου)
- **φοιτητικό δάνειο**
(πχ. για κάλυψη του κόστους διαβίωσης σε άλλη πόλη σπουδών)
- **στεγαστικό δάνειο**
(πχ. για αγορά πρώτης κατοικίας)

Φύλλο εργασίας:

«Σωστοί τρόποι δανεισμού»

Οδηγίες: Στο παρακάτω φύλλο εργασίας υπάρχουν εικονικά σενάρια δανεισμού. Αφού τα διαβάσετε προσεκτικά, συγκρίνετε το τελικό κόστος αποπληρωμής κάθε σεναρίου δανεισμού (μαζί με τον τόκο και τα λοιπά έξοδα) με το αρχικό ποσό που επιθυμούσε ο κάθε δανειολήπτης.

Στη συνέχεια, ως εκπαιδευόμενοι «οικονομικοί σύμβουλοι» των δανειοληπτών πελατών σας, αφού μελετήσετε πάλι συνολικά κάθε σενάριο, αξιολογήστε αν θα συμβουλευάτε θετικά ή αρνητικά τον πελάτη σας στο να προχωρήσει στην υπογραφή της δανειακής σύμβασης.

Τέλος, θα ήταν πολύ ωφέλιμο, στην περίπτωση που δεν αξιολογήσετε θετικά τη λήψη κάποιου δανείου, να σημειώσετε κάτω από τον φάκελο τα σχόλια, τις παρατηρήσεις σας, ή και κάποιες αλλαγές που θα προτείνατε (π.χ. αριθμός δόσεων) καθώς και πιθανές συμβουλές που θα δίνατε στον πελάτη σας σε οικονομικό και σε πρακτικό επίπεδο.

«Ο δανεισμός είναι συνήθως ακριβός. Προτιμότερη είναι η αποταμίευση!»

Για να υπολογίσεις με ακρίβεια το τελικό κόστος ενός δανείου ή το ποσό των δόσεων, μπορείς να χρησιμοποιήσεις σε κάποιο πρόγραμμα υπολογιστικών φύλλων (π.χ. excel) την οικονομική συνάρτηση PMT βάζοντας τα κατάλληλα δεδομένα.

10 Μυστικά του ορθού δανεισμού

- 01** Αναλογίσου καλά ποιος είναι ο σκοπός του δανείου σου.
- 02** Είναι βασική σου ανάγκη ή κάποια σημαντική ευκαιρία;
- 03** Ψάξε τα προνομιακά πακέτα που προσφέρει κάθε τράπεζα.
- 04** Υπολόγισε το συνολικό κόστος δανεισμού και σύγκρινέ το με το αρχικό ποσό. Συμφέρει πραγματικά;
- 05** Διάβασε προσεκτικά τους όρους του συμβολαίου.
- 06** Εξέτασε αν μπορείς να το αποπληρώνεις βάσει του μηνιαίου εισοδήματός σου.
- 07** Πλήρωνε κάθε μήνα τη δόση σου για να αποφεύγεις ποινές και επιβαρύνσεις.
- 08** Πλήρωνε, όποτε έχεις τη δυνατότητα, περισσότερα χρήματα από τη δόση ώστε να μειώνεται γρηγορότερα το χρέος σου.
- 09** Προεξόφλησε μέρος του δανείου για να μειώνεται το κόστος των επιτοκίων.
- 10** Σε περίπτωση δυσκολίας πληρωμής, επαναδιαμόρφωσε προσεκτικά τυχόν αλλαγές στη σύμβασή σου.

Σενάριο φακέλου πιθανού δανεισμού

01

Σενάριο: Ο πελάτης σας Γιάννης Σ., 21 ετών, σκέφτεται να πάρει ένα προσωπικό δάνειο 1.800€ για να καλύψει τα έξοδα διακοπών του ερχόμενου καλοκαιριού. Ο Γιάννης Σ. είναι φοιτητής ενώ, παράλληλα, εργάζεται δύο απογεύματα την εβδομάδα (μερική απασχόληση). Μαζί με την οικονομική βοήθεια από τους γονείς του, έχει μηνιαίο εισόδημα 600€ εκ των οποίων τα 500€ δαπανώνται για την πληρωμή του ενοικίου του και κάποιων πάγιων εξόδων του.

Είδος δανείου: Προσωπικό δάνειο

Ποσό πιθανού δανεισμού: 1.800€

Χρόνος αποπληρωμής (αριθμός δόσεων): 2 χρόνια (24 μήνες)

Ετήσιο επιτόκιο: 13%

Λοιπά έξοδα δανείου: 150€

**Συνολικό κόστος δανεισμού
που θα καταβάλει ο δανειολήπτης:** 2.418€

Ποσό μηνιαίας δόσης: 94,50€

**Σχόλια/παρατηρήσεις
(οικονομικού συμβούλου):**

Σενάριο φακέλου πιθανού δανεισμού

02

Σενάριο: Ο πελάτης σας, Αλέξης Π., 25 ετών, έχει ολοκληρώσει το μεταπτυχιακό του στην Πληροφορική και επιθυμεί να πάρει ένα επιχειρηματικό δάνειο 30.000€ για να ξεκινήσει τη δική του επιχείρηση, την οποία χρόνια τώρα σχεδιάζει. Ο Αλέξης Π. εργάζεται παράλληλα (ημιαπασχόληση) ως προγραμματιστής σε εταιρεία πληροφορικής με μηνιαίες απολαβές 800€. Τα προηγούμενα χρόνια κατάφερε να συγκεντρώσει για το επιχειρηματικό του όνειρο 5.000€, ποσό που επίσης θα αξιοποιήσει για την επιχείρησή του.

Είδος δανείου: Επιχειρηματικό δάνειο

Ποσό πιθανού δανεισμού: 30.000€

Χρόνος αποπληρωμής (αριθμός δόσεων): 10 χρόνια (120 μήνες)

Ετήσιο επιτόκιο: 5%

Λοιπά έξοδα δανείου: 400€

**Συνολικό κόστος δανεισμού
που θα καταβάλει ο δανειολήπτης:** 45.400€

Ποσό μηνιαίας δόσης: 375€

**Σχόλια/παρατηρήσεις
(οικονομικού συμβούλου):**

Σενάριο φακέλου πιθανού δανεισμού

03

Σενάριο: Η πελάτισσά σας, Μαίρη Α., 28 ετών, αποφάσισε να κάνει το διδακτορικό της στη Νομική, διατηρώντας την εργασία της σε δικηγορική εταιρεία από την οποία αμείβεται με 1.200€ τον μήνα. Η Μαίρη Α. επιθυμεί να πάρει καταναλωτικό δάνειο για την αγορά ενός υβριδικού αυτοκινήτου αξίας 22.000€ με το οποίο θα μετακινείται γρηγορότερα μεταξύ της εργασίας και της σχολής της. Η Μαίρη Α. διαμένει σε γκαρσονιέρα με ενοίκιο 400€, ενώ έχει επιπλέον μηνιαία έξοδα, συμπεριλαμβανομένων και αυτών της σχολής της, 450€.

Είδος δανείου: Καταναλωτικό δάνειο

Ποσό πιθανού δανεισμού: 22.000€

Χρόνος αποπληρωμής (αριθμός δόσεων): 5 χρόνια (60 μήνες)

Ετήσιο επιτόκιο: 9%

Λοιπά έξοδα δανείου: 400€

**Συνολικό κόστος δανεισμού
που θα καταβάλει ο δανειολήπτης:** 33.300€

Ποσό μηνιαίας δόσης: 531,67€

**Σχόλια/παρατηρήσεις
(οικονομικού συμβούλου):**

Σενάριο φακέλου πιθανού δανεισμού

04

Σενάριο: Η πελάτισσά σας, Γωγώ Μ., 22 ετών, θέλει να πάρει φοιτητικό δάνειο 12.000€ με σκοπό να καλύψει τα έξοδα των μεταπτυχιακών της σπουδών στο εξωτερικό για ένα χρόνο, μιας και οι γονείς της δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να τη βοηθήσουν. Η αποπληρωμή του φοιτητικού της δανείου θα ξεκινήσει έξι μήνες μετά την ολοκλήρωση των σπουδών της. Μετά το μεταπτυχιακό της, η Γωγώ Μ. έχει ήδη συμφωνήσει να εργαστεί σε μια εταιρία πάνω στον τομέα της και να λαμβάνει καθαρό μισθό 1.300€, ενώ πλέον συγκατοικεί με τον φίλο της, μειώνοντας το ενοίκιο (700€) του σπιτιού της κατά 50%.

Είδος δανείου: Φοιτητικό δάνειο

Ποσό πιθανού δανεισμού: 12.000€

Χρόνος αποπληρωμής (αριθμός δόσεων): 6 χρόνια (72 μήνες)

Ετήσιο επιτόκιο: 8%

Λοιπά έξοδα δανείου: 300€

**Συνολικό κόστος δανεισμού
που θα καταβάλει ο δανειολήπτης:** 18.060€

Ποσό μηνιαίας δόσης: 246,67€

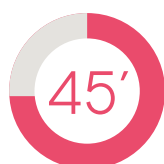
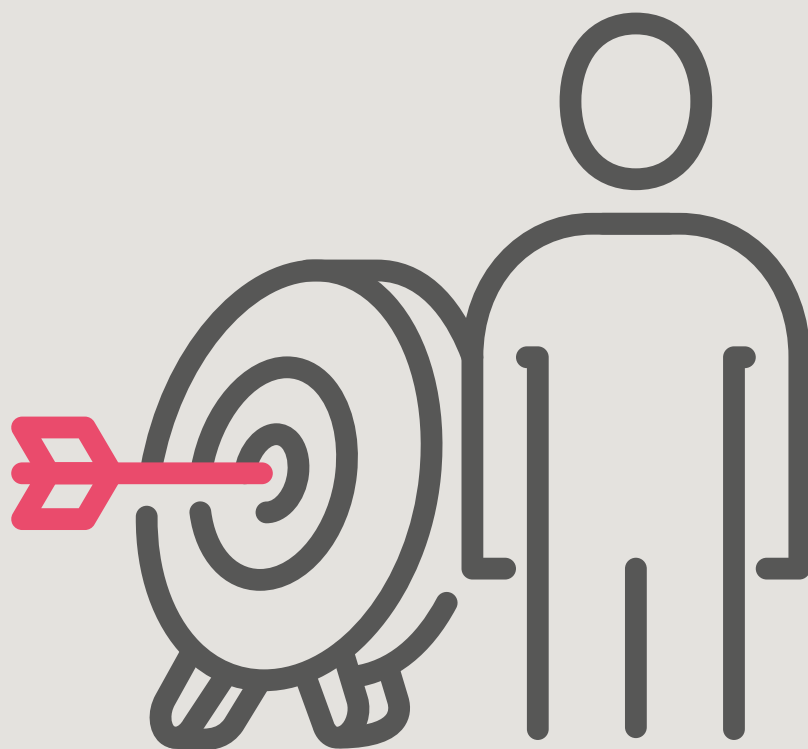
**Σχόλια/παρατηρήσεις
(οικονομικού συμβούλου):**

Για τις ανάγκες των παραπάνω σεναρίων δανεισμού, τα ποσά, οι τόκοι και οι δόσεις έχουν ενδεικτικό χαρακτήρα, ενώ η μέθοδος υπολογισμού τους έχει απλουστευθεί. Για τον λόγο αυτό, δεν έχει χρησιμοποιηθεί η έγκυρη αλλά πολύπλοκη οικονομική συνάρτηση υπολογισμού PMT ("payment").

07

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

ΔΙΕΚΔΙΚΩΝΤΑΣ ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ

Θεωρητικό πλαίσιο

Στα προηγούμενα Εργαστήρια της Ενότητας, οι μαθητές και οι μαθήτριες απέκτησαν χρηματοοικονομικές γνώσεις και δεξιότητες, πολύτιμα εφόδια στην πορεία τους προς τη χρηματοοικονομική ευημερία.

Ο χρηματοοικονομικός αλφαριθμητισμός, σε συνδυασμό με τον κατάλληλο επαγγελματικό προσανατολισμό και την απαραίτητη αυτογνωσία, ενδυναμώνει και εμπνέει τους ανθρώπους, ιδίως τους νέους, βοηθώντας τους να αναγνωρίσουν επιχειρηματικές ευκαιρίες και να αναπτύξουν τις δεξιότητες που χρειάζονται για:

- Ανάλυση και διαχείριση της αγοράς και των δυνητικών κινδύνων.
- Κατανόηση και εντοπισμό των πηγών χρηματοδότησης για νεοσύστατες επιχειρήσεις.
- Μείωση της πιθανότητας δανεισμού και συσσώρευσης χρεών.
- Λήψη στρατηγικών επιχειρηματικών αποφάσεων.
- Διαχείριση προϋπολογισμών.

Ο **σκοπός** αυτού του Εργαστηρίου είναι να καθοδηγήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες να εξερευνήσουν τις διάφορες μορφές επιχειρηματικότητας και να τους δώσει την ευκαιρία να γίνουν για μία ώρα «νέοι επιχειρηματίες», οραματιζόμενοι τις δικές τους ιδέες και τους τρόπους που αυτές θα υλοποιηθούν.

Στόχοι

- Να γνωρίσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τα είδη των επιχειρηματικών δράσεων, κατανοώντας τις διαφορές τους.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι μόνο μια καλή ιδέα δεν είναι αρκετή - η επιχειρηματικότητα απαιτεί ένα πλήθος δεξιοτήτων και γνώσεων.
- Να αντιληφθούν την ανάγκη ύπαρξης πηγών, καθώς και δικτύου επαφών και συνεργατών για την υλοποίηση μιας επιχειρηματικής ιδέας.
- Να μπορούν να καταρτίζουν ένα επιχειρηματικό σχέδιο (business plan).

Υποστηρικτικό Υλικό

Φύλλο εργασίας:

«Υλοποιώντας την επιχειρηματική μου ιδέα»

Φύλλο εργασίας:

«Τα είδη των επιχειρήσεων»

Περιγραφή Δραστηριότητας

Ζητήστε από τους μαθητές και τις μαθήτριες να πάρουν λίγο χρόνο (1-2 λεπτά) για να σκεφτούν έναν άνθρωπο, ο οποίος τους εμπνέει με τη δουλειά του και του οποίου το παράδειγμα θα επιθυμούσαν να ακολουθήσουν. Μπορεί να είναι κάποιος διάσημος ή κάποιος που γνωρίζουν προσωπικά. Χωρίστε τους σε ζευγάρια και δώστε τους 5 λεπτά να εξηγήσουν ο ένας στον άλλο ποιον επέλεξαν και γιατί. Αυτό θα λειτουργήσει ως άσκηση ενεργοποίησης των μαθητών και των μαθητριών σας και ως βάση για να εμπνευστούν στη συνέχεια τις δικές τους επιχειρηματικές ιδέες.

Κατόπιν, δώστε σε κάθε συμμετέχοντα από 2-3 λεπτά να σκεφτεί είτε την οικογενειακή επιχείρηση (αν υπάρχει), είτε μια επιχειρηματική ιδέα την οποία θα ήθελε να υλοποιήσει. Είναι σημαντικό να δοθεί ο χώρος σε όλους να σκεφτούν από μια ιδέα.

Ζητήστε από 4-5 εθελοντές/εθελόντριες, ανάλογα με τον αριθμό των μαθητών και μαθητριών που έχετε, να παρουσιάσουν την ιδέα τους στην ολομέλεια και να προσκαλέσουν κάποιους από τους υπόλοιπους, ώστε να σχηματίσουν, ανά ιδέα, μια ομάδα ανάπτυξης και υλοποίησης.

Μοιράστε τους το φύλλο εργασίας με τίτλο: **«Υλοποιώντας την επιχειρηματική μου ιδέα»** και ζητήστε τους να το συμπληρώσουν μέσα σε 20 λεπτά. Με τη συμπλήρωση αυτού του φύλλου, τα μέλη των ομάδων θα εξοικειωθούν με τα βασικά βήματα ενός επιχειρηματικού σχεδίου (business plan).

Τα βήματα αυτά είναι:

- **Η σύλληψη μιας ιδέας:**

Η ιδέα διαμορφώνεται, καθορίζονται οι υπηρεσίες ή τα προϊόντα που προσφέρει και ορίζεται η βασική φιλοσοφία.

- **Ο σκοπός και οι επιμέρους στόχοι:**

Τι θέλει να πετύχει αυτή η ιδέα.

- **Το δίκτυο:**

Οι άνθρωποι που συνεισφέρουν στην υλοποίηση της ιδέας και οι ρόλοι που αναλαμβάνουν.

- **Η προώθηση (marketing):**

Στο στάδιο αυτό γίνεται έρευνα αγοράς, ανακαλύπτεται το κενό που υπάρχει στην αγορά και καθορίζεται το κοινό-στόχος. Το κοινό-στόχος πρέπει να ενημερωθεί για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες της επιχείρησης, αλλά και για τους λόγους που αυτά υπερέχουν σε σχέση με άλλα υπάρχοντα ή ποια ανάγκη της αγοράς καλύπτουν.

- **Η οικονομική διαχείριση:**

Καθορίζεται το αρχικό κεφάλαιο που χρειάζεται και πιθανές πηγές εσόδων που θα χρειαστούν στις διάφορες φάσεις υλοποίησης.

Όταν ολοκληρωθεί η συμπλήρωση του φύλλου εργασίας, προσκαλέστε και πάλι τα μέλη των ομάδων πίσω στην ολομέλεια ώστε να περάσετε στην επόμενη φάση του αναστοχασμού.

Τα μέλη των ομάδων έχουν ήδη «περάσει» από τα βασικά στάδια κατάρτισης ενός επιχειρηματικού σχεδίου και είναι πιθανόν να έχουν ενθουσιαστεί αρκετά. Μπορείτε να τους συγχαρείτε για το πρώτο τους επιχειρηματικό σχέδιο και να τους επαναλάβετε τα βασικά του στάδια όπως αυτά αναγράφονται στην περιγραφή της άσκησης.

Κατόπιν προχωρήστε με τις ερωτήσεις του αναστοχασμού.

Αναστοχασμός

- Πόσο εύκολο ήταν για εσάς να ολοκληρώσετε το συγκεκριμένο φύλλο εργασίας;
- Τι σας δυσκόλεψε περισσότερο;
- Ποιον ρόλο είναι πιο πιθανό να αναλάβνατε σε μια επιχείρηση με βάση την προσωπικότητά σας;
- Πόσο σημαντικός παράγοντας είναι η ύπαρξη υποστηρικτικού δικτύου στην υλοποίηση μιας επιχειρηματικής ιδέας;
- Πόσο σημαντικό είναι να υπάρχει αρχικό κεφάλαιο;
- Πόσα είδη επιχειρήσεων πιστεύετε ότι υπάρχουν; Δείτε στο φύλλο εργασίας με τίτλο: **«Τα είδη των επιχειρήσεων»** τις πιο γνωστές κατηγορίες.

Ολοκλήρωση δραστηριότητας

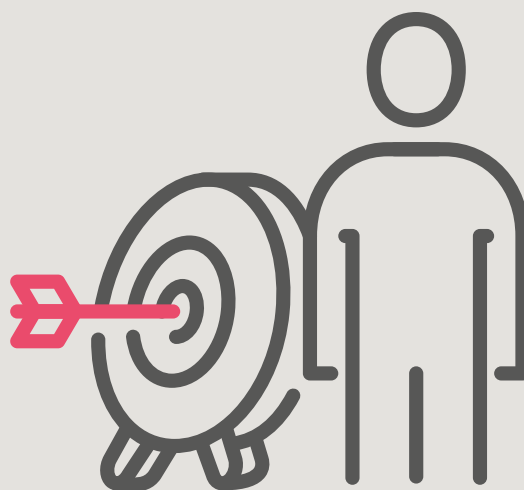

Διαβάστε στους μαθητές και τις μαθήτριες ή φωτοτυπήστε και μοιράστε τη λίστα με τα είδη των επιχειρήσεων και ζητήστε τους να εντάξουν την επιχειρηματική τους ιδέα σε ένα από αυτά τα είδη.

Αν δεν προλάβετε να ολοκληρώσετε το Εργαστήριο, δώστε χρόνο στις ομάδες να επεξεργαστούν τη λίστα και εκτός τάξης και να παρουσιάσουν τα αποτελέσματα σε μια επόμενη συνάντηση.

ΔΙΕΚΔΙΚΩΝΤΑΣ ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ

07

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Φύλλο εργασίας:

«Υλοποιώντας την επιχειρηματική μου ιδέα»

Οδηγίες: Συμπληρώστε ανά ομάδες το φύλλο εργασίας.

Ονόματα:

.....

.....

.....

.....

Σκοπός της ιδέας:

.....

.....

.....

.....

Σκέψεις σχετικές με την ιδέα:

.....

.....

.....

.....

30'

«Το δίκτυο επαφών και συνεργατών είναι εξαιρετικά σημαντικός παράγοντας στην υλοποίηση μιας ιδέας»

**Υπάρχουν αντίστοιχες ιδέες που έχουν υλοποιηθεί;
Τι κάνει τη δική σας ιδέα διαφορετική και καλύτερη;**

.....

.....

.....

.....

**Γιατί πιστεύετε σε αυτή την ιδέα;
Ποια είναι τα δυνατά της σημεία;**

.....

.....

.....

.....

**Υπάρχουν αδυναμίες;
Ποιες;**

.....

.....

.....

.....

Καταγράψτε τρεις ευκαιρίες που δημιουργεί αυτή η ιδέα:

1)	2)	3)
.....
.....
.....
.....
.....

07

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Καταγράψτε τους κινδύνους που μπορεί να οδηγήσουν στη μη υλοποίηση της ιδέας σας.

.....

.....

.....

.....

**Σε ποιους απευθύνεστε; Ποιο είναι το κοινό σας;
Πώς γνωρίζετε ότι έχουν ανάγκη την ιδέα σας;**

.....

.....

.....

.....

Πόσα χρήματα υπολογίζετε ότι θα χρειαστείτε για να ξεκινήσετε;

.....

.....

.....

.....

Πώς θα εξασφαλίσετε χρηματοδότηση;

.....

.....

.....

.....

30'

Τι άλλους πόρους θα χρειαστείτε;

Θα χρειαστείτε βοήθεια; Από ποιους; Πώς θα τη ζητήσετε;

Εμπλέκονται άλλοι στην υλοποίηση της ιδέας σας; Τι ρόλους αναλαμβάνουν;

Σε ποιο κοινό απευθύνεστε; Πώς θα τους επικοινωνήσετε την ιδέα σας;

Βρείτε ένα διαφημιστικό slogan με το οποίο θα προωθήσετε την υπηρεσία που προσφέρετε ή τα προϊόντα που παράγονται.

Φύλλο εργασίας:

«Τα είδη των επιχειρήσεων»

Υπάρχουν πολλά είδη επιχειρήσεων και επενδυτών. Παρακάτω παραθέτουμε κάποια από τα πιο σημαντικά με τα κύρια χαρακτηριστικά τους.

Επιχειρήσεις μικρής κλίμακας

Δεν χρειάζεστε πολύ μεγάλο αρχικό κεφάλαιο και πιθανόν στην αρχή να μην χρειάζεστε ούτε υπαλλήλους. Η επιτυχία εξαρτάται εξ ολοκλήρου από το κέρδος σας. Αυτό σημαίνει ότι θα χρειαστεί να επενδύσετε πολύ χρόνο και πόρους σε περίπτωση που θέλετε να αναπτύξετε την επιχείρησή σας.

Επιχειρήσεις μεγάλης κλίμακας

Συνήθως οι μεγάλοι επιχειρηματίες δεν ξεκινούν με τις δικές τους εταιρείες αλλά αποκτούν καθιερωμένες εταιρείες και δημιουργούν νέα προϊόντα ή θυγατρικές μέσα σε αυτές. Απαιτούν πολλούς πόρους τόσο για το στήσιμο όσο και για την ανάπτυξή τους.

Νεοφυείς επιχειρήσεις (start ups)

Μια τέτοια επιχείρηση απευθύνεται σε μεγάλο κοινό και χαρακτηρίζεται από την καινοτομία και τους γρήγορους ρυθμούς ανάπτυξης. Συνήθως ξεκινάτε ως μια μικρή επιχείρηση με την πρόθεση να την εξελίξετε ώστε να εγκαθιδρυθείτε στην αγορά.

Εσωτερική επιχειρηματικότητα (interpreneurship)

Η ιδέα είναι ότι μπορείτε να είστε εργαζόμενος παρέχοντας παράλληλα καινοτόμες λύσεις και προτάσεις στον εργοδότη σας. Εάν δεν έχετε τους πόρους για να ξεκινήσετε μια επιχείρηση, αυτός μπορεί να είναι ένας άλλος εξαιρετικός τρόπος για να υλοποιήσετε την ιδέα σας.

Κοινωνική επιχειρηματικότητα

Ο στόχος ενός κοινωνικού επιχειρηματία είναι να κάνει καριέρα δουλεύοντας για την επίλυση διάφορων κοινωνικών ζητημάτων. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να βοηθήσει τους συνανθρώπους του να ζουν καλύτερα.

Καινοτόμος επιχειρηματικότητα

Ως καινοτόμος επιχειρηματίας, θα αφιερώσετε τον χρόνο σας προσπαθώντας να βρείτε την επόμενη πρωτότυπη ιδέα στον τομέα που σας ενδιαφέρει. Μπορεί να απαιτήσει πολύ χρόνο, προσπάθεια και έρευνα αγοράς.

Μιμητική επιχειρηματικότητα (imitative)

Δεν μπορείς να σκεφτείς μια πρωτότυπη ιδέα; Μπορείς να πάρεις μια ήδη επιτυχημένη ιδέα που έχει κάποιος άλλος επιχειρηματίας και να την εφαρμόσεις. Θα πρέπει όμως να τη διαφοροποιήσεις ή να την εξελίξεις σε κάποιον διακριτό βαθμό.

Επιχειρηματικότητα του αγοραστή

Αν έχεις κεφάλαιο δεν χρειάζεται να αναπτύξεις μια επιχείρηση. Μπορείς να αγοράσεις μια επιχείρηση που ξέρεις ότι έχει κέρδος.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Amari, M., Salhi, B., & Jarboui, A.

Evaluating the effects of sociodemographic characteristics and financial education on saving behavior. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 40(11/12), 1423-1438, 2020.

Apte, U. M., & Davis, M. M.

Sharing economy services: business model generation. *California Management Review*, 61(2), 104-131, 2019.

Arnett, Jeffrey Jensen

Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, Volume 55, 2000.

Brown, L. A., & Roloff, M. E.

Organizational citizenship behavior, organizational communication, and burnout: The buffering role of perceived organizational support and psychological contracts. *Communication Quarterly*, 63(4), 384-404, 2015.

Carrus, G., Tiberio, L., Panno, A., Lettmayer, G.,

Kaltenegger, I., Demir, M. H. & Skjølsvold, T. M.
Analysis of Enabling Factors for Consumer Action, 2019.

Dent, M., & Peters, B.

The Approach to Debt in Other Faiths. In *The Crisis of Poverty and Debt in the Third World* (pp. 171-179). Routledge, 2019.

Duval, S., & Wicklund, R. A.

A theory of objective self awareness. Academic Press, 2012.

Gable, S.L., Reis, H.T. et al.

To whom you turn when things go right? The intrapersonal and interpersonal benefits of sharing positive events. *Journal of Personality and Social Psychology*, 2004.

Green, A.

OECD Artificial Intelligence Papers
"Artificial intelligence and the changing demand for skills in the labour market", 2024.

Hartmann, M.

Corporate social responsibility in the food sector. *European Review of Agricultural Economics*, 38(3), 297-324, 2011.

Lévesque, M.,

Marketing, R&D, and Startup Valuation. *IEEE Trans. Engineering Management Volume 56*, 2009.

Linley, P.A., Nielsen, K.M.,

Gillette, R. & Bisswas-Diener, R.

Using signature strengths in pursuit of goals: Effects on goal progress, need satisfaction, and well-being, and implications for coaching psychologists. *International Coaching Psychology Review*, volume 5, 2010.

Meunier, V. & Baker, W.

Positive couple relationships: The evidence for long lasting relationship satisfaction and happiness. In *Roffey S. (Ed.) Positive Relationships*, Springer, 2012.

Mumtaz, M. Z., & Smith, Z. A.

Empirical examination of the role of fin-tech in monetary policy. *Pacific Economic Review*, 25(5), 620-640. 2020.

Ortiz, J. R., Perut, M., Dumolard, L., Wijesinghe, P. R.,

Jorgensen, P., Roper, A. M. & Hombach, J.

A global review of national influenza immunization policies: Analysis of the 2014 WHO/UNICEF Joint Reporting Form on immunization. *Vaccine*, 34(45), 5400-5405, 2016.

Peterson, C., & Seligman, M.E.P. et al.,

Strengths of character, orientations to happiness, and life satisfaction. *The Journal of Positive Psychology*, Volume 2, 2007.

Peterson, C., & Seligman, M.E.P.

Character strengths and virtues: A handbook and classification. *Oxford University Press Washington*, 2004.

Sarkar, M., Overton, T., Thompson, C., & Rayner, G.

Graduate employability: Views of recent science graduates and employers. *International Journal of Innovation in Science and Mathematics Education*, 24(3), 2016.

Shim, K.J., Joel G. Siegel, Allison I.

Budgeting Basics and Beyond, *Wiley Publications*, 2011.

Weida, E. B., Phojanakong, P., Patel, F., & Chilton, M.

Financial health as a measurable social determinant of health. *PLoS One*, 15(5), e0233359. 2020.

Zorell, C. V.

Reconfiguring responsibilities between state and market: how the "concept of the state" affects political consumerism. *Acta Politica*, 55(4), 560-586. 2020.

www.ergo.academy

Σάρδεων 6,
Νέα Σμύρνη 17122
Ελλάδα

